

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**MÜHENDİSLİK, PSİKOLOJİ VE TİYATRO
BÖLÜMLERİNDE OKUMAKTA OLAN ÜNİVERSİTE
ÖĞRENCİLERİNDE İLETİŞİM VE EMPATİ
BECERİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI**
Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:
Büşra AYDOĞAN

İstanbul, 2018

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**MÜHENDİSLİK, PSİKOLOJİ VE TİYATRO
BÖLÜMLERİNDE OKUMAKTA OLAN ÜNİVERSİTE
ÖĞRENCİLERİNDE İLETİŞİM VE EMPATİ
BECERİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI**
Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Büşra AYDOĞAN

Öğrenci No:

17550900043

Danışman:

Dr. Öğr. Üyesi Süleyman KAHRAMAN

İstanbul, 2018

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum' mühendislik, psikoloji ve tiyatro bölümlerinde okumakta olan üniversite öğrencilerinde iletişim ve empati becerilerinin karşılaştırılması' başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 31/05/2018

Büşra AYDOĞAN

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

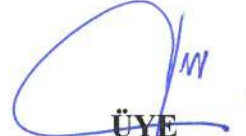
31. / 05 / 2018

Enstitümüz *Psikoloji* Anabilim Dalı *Klinik Psikoloji* Programı yüksek lisans öğrencilerinden **17550900043** numaralı **Büşra AYDOĞAN**'ın "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*Mühendislik, Psikoloji ve Tiyatro Bölümlerinde Okumakta Olan Üniversite Öğrencilerinde İletişim ve Empati Becerilerinin Karşılaştırılması*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 29.05.2018 tarih ve 2018/22 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (45) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında *oyçokluğu/oybirliği* ile *Kabul/Red veya Düzeltme* kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Süleyman KAHRAMAN
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin EBADİ
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Doç. Dr. Pervin Nédim BAL
(İbn Haldun Üniversitesi)

Adı – Soyadı : Büşra AYDOĞAN
Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Süleyman KAHRAMAN
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans, 2018
Alanı : Klinik Psikoloji
Anahtar Kelimeler : İletişim becerisi, Empati, Üniversite Öğrencisi

ÖZ

MÜHENDİSLİK, PSİKOLOJİ VE TİYATRO BÖLÜMLERİNDE OKUMAKTA OLAN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE İLETİŞİM VE EMPATİ BECERİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Bu araştırmanın amacı, İstanbul ili içerisindeki 3 farklı üniversitenin 3 ayrı fakültesinde okuyan öğrencilerin empatik eğilim ve iletişim becerilerini karşılaştırmaktır. Araştırmanın evrenini İstanbul ili içerisindeki 3 fakültenin; tiyatro, psikoloji ve mühendislik fakültesi öğrencileri oluşturmuştur. Araştırma grubu; 101 psikoloji, 70 tiyatro ve 99 mühendislik olup 139 kız, 131 erkek öğrenci toplam 270 öğrenciden oluşmaktadır.

Bu çalışmada model olarak nedensel - karşılaştırmalı yöntem kullanılmıştır. Araştırma da Empati Ölçeği ve İletişim Becerileri Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizi SPSS programı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma analizi için bağımsız T test, Anova, Pearson korelasyon kullanılmıştır. Bu çalışmada empati ve iletişim becerileri konusunda bölümler arasındaki farklılığa dair önemli bulgular saptanmıştır. Araştırma sonucunda empati ve iletişim becerileri konusunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bölümler arası farklılıklara bakıldığında ise; psikoloji öğrencilerinin empati ve iletişim becerileri konusunda tiyatro ve mühendislik öğrencilerinden daha iyi olduğu, tiyatro öğrencilerinin de mühendislik öğrencilerinden daha iyi olduğu saptanmıştır. Erkek öğrencilerin bilişsel empati açısından kızlardan daha iyi olduğu, empatik ilgi-sempati açısından da kızların erkeklerden daha iyi olduğu saptanmıştır. Kız öğrencilerin iletişim becerileri konusunda erkek öğrencilerden uyum yetenekleri, konuşmayı idare etmeleri ve konuşmaya karşı alakaları açısından daha yüksek çıktığı görülmüştür. Araştırma sonuçları, elde edilen bulgular ışığında tartışılmış ve gelecekteki çalışmalara dair öneriler verilmiştir.

Name-Surname : Büşra AYDOĞAN
Supervisor : Asst. Prof. Süleyman KAHRAMAN
Degree and Date : Master's Degree, 2018
Major : Clinical Psychology
Key words : Communication Skills, Empathy, University Students

ABSTRACT

COMPARISON OF COMMUNICATION AND EMPATHY SKILLS IN UNIVERSITY STUDENTS STUDYING IN ENGINEERING, PSYCHOLOGY AND THEATRE DEPARTMENTS

The aim of this research is to compare empathic tendency and communication skills of the students in three different faculties of state and three different universities in the province of Istanbul. The population of the research was based on students from theater, psychology and engineering departments of these three universities in İstanbul. Research group involved; 101 psychology, 70 theater and 99 engineering students, 139 female and 131 male, a total of 270 students.

In this study, a causal-comparative method was used as a model. The research was conducted by distributing the questionnaire in the classrooms. The Empathy Scale and The Communication Skills Scale were used in the research. Analysis of the data obtained in the study was performed using the Statistical Package for Social Sciences (SPSS) program. Independent t tests, ANOVA, Pearson correlation were used for the research analysis. In this study, important findings were noted about the difference between the departments in terms of empathy and communication skills. As a result of research, empathy and communication skills were significantly different according to the sex of the students. When the differences between the departments were examined; psychology students were better than theater and engineering students in empathy and communication skills and theater students were better than engineering students. Male students were found to be better than girls in terms of cognitive empathy, and girls were better than boys about empathic interest and sympathy. Female students were found to have higher levels of communication skills in terms of their ability to adapt, their ability to manage the conversation and their interest in the conversation. In the results of the study, in the light of the findings, suggestions were given for future studies.

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLolar LİSTESİ	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	vi
GİRİŞ.....	1
1.KURAMSAL ÇERÇEVE.....	4
1.1 İletişim.....	4
1.1.1 İletişimin özellikleri	4
1.1.3 İletişim Türleri	7
1.1.4 İletişimde kullanılan diller.....	9
1.1.5 Kişiler arası iletişim	12
1.1.6 İletişim özellikleri.....	13
1.1.7 İletişimin işlevleri ve iletişim becerileri	14
1.2 Empati	15
1.2.1 Empati tanımı ve tarihçesi	15
1.2.2 Empati Aşamaları	16
1.2.3 Empati kurulabilmesi için gerekli öğeler	17
1.2.4 Empati ile karıştırılan Kavramlar	18
1.2.5 Empati kurma ve yardım etme.....	21
1.2.6 Empati Kuramları	23
1.2.7 Empatinin Biyolojik Kökeni	24

1.2.8 Empatik Tepki Sınıflandırmaları	25
1.3 Tiyatro	29
1.4 Psikoloji.....	31
2.YÖNTEM	33
2.1 Araştırmanın Modeli	33
2.2 Araştırmanın Evren ve Örneklemi	33
2.3 Veri Toplama Araçları	34
2.3.1 Sosyodemografik Bilgi Formu	34
2.3.2 Empati Ölçeği	34
2.3.3 İletişim Becerileri Ölçeği	35
2.4 Araştırma Süreci	37
2.5 Verilerin Analizi	37
3.BULGULAR.....	39
3.1 Ölçeklerin Puanları.....	39
3.1.1 Cinsiyet Bilgilerine Ait Bulgular	41
3.1.2 Yaş Bilgilerine Ait Bulgular	42
3.1.3 Bölüm Bilgilerine Ait Bulgular.....	43
4.TARTIŞMA.....	47
SONUÇ	51
KAYNAKÇA.....	52
EKLER	60
Ek-1 Etik onay	61
Ek-2 Bilgilendirilmiş Onam Formu	62
Ek- 3 Sosyodemografik Bilgi Formu	63

Ek-4 Empati Ölçeği	64
Ek-5 İletişim Becerileri Ölçeği	68
ÖZGEÇMİş	73

TABLÖLAR LİSTESİ

TABLO 1 ÖRNEKLEMİN CİNSİYET VE BÖLÜM DAĞILIMI.....	33
TABLO 2 ÖRNEKLEMİN YAŞ DAĞILIMI	34
TABLO 3 ÖLÇEKLERİN TANIMLAYICI BİLGİLERİ.....	39
TABLO 4 CİNSİYET BİLGİLERİNİN EMPATİ ÖLÇEĞİ PUANLARI VE İLETİŞİM BECERİLERİ ÖLÇEĞİ PUANLARININ BAĞIMSIZ T TESTİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI	41
TABLO 5 YAŞIN EMPATİ ÖLÇEĞİ VE İLETİŞİM BECERİLERİ ÖLÇEĞİ İLE PEARSON KATSAYILARI	42
TABLO 6 LİSANS EĞİTİMİNDEKİ BÖLÜMLERİN EMPATİ ÖLÇEĞİ PUANLARINA GÖRE TEK YÖNLÜ VARYANS (ANOVA) ANALİZİ	43
TABLO 7 LİSANS EĞİTİMİNDEKİ BÖLÜMLERİN İLETİŞİM BECERİLERİ ÖLÇEĞİ PUANLARINA GÖRE TEK YÖNLÜ VARYANS (ANOVA) ANALİZİ.....	44

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİL 1 TEK YÖNLÜ İLETİŞİM GÖNDERİCİ(KAYNAK) TEK ALICI TEK	7
ŞEKİL 2 TEK YÖNLÜ İLETİŞİM GÖNDERİCİ(KAYNAK) BİRDEN FAZLA ALICI TEK	7
ŞEKİL 3 TEK YÖNLÜ İLETİŞİM GÖNDERİCİ(KAYNAK) TEK ALICI BİRDEN FAZLA	8
ŞEKİL 4 KARŞILIKLI ETKİLEŞİMİN OLDUĞU İKİ YÖNLÜ ETKİLEŞİM.....	9
ŞEKİL 5 KİŞİLER ARASI SÜREÇTE 3 TEMEL KAVRAMIN GRAFİKSEL SUNUMU	21
ŞEKİL 6 AŞAMALI EMPATİ SINIFLANDIRILMASI.....	26

GİRİŞ

Problem

İnsanlar birbirleriyle etkileşim halinde oldukları müddetçe toplumsal yaşamın temeli oluşmaktadır. Toplumsallaşmada ve insanların etkileşim kurmasında en önemli unsurlardan bir tanesinin de empati olduğu söylenebilmektedir. Çalışma hayatı bireylerin tüm yaşantısını etkileyen en önemli unsurlardan biri sayılabilmektedir. Günün çoğunluğunun geçirildiği bu alan; insan yaşantısını ve davranışlarını çok fazla etkileyebilmektedir. Kişilerin yaşamlarının çoğunluğunu geçirdiği bu alanda huzurlu ve mutlu olabilmeleri için seçtikleri alanda yetenekli, yeterince bilgi sahibi ve mutlu olması önem arz etmektedir. Her meslek farklı konularda bilgi ve yetenek gerektirmektedir. Bazı mesleklerin bazı konulardaki mesleki gereklilikleri yakınlık göstermektedir. Bunlardan bir tanesi iletişim becerisi olarak gösterilebilmektedir. Sosyal ilişki gerektiren bazı meslekler dışında teknik bilgi ve içerik gerektiren bazı meslek gruplarında iletişim becerisi aranan özellikler arasında sayılmayabilmektedir. Bunlardan yola çıkarak iletişim becerileri konusunda farklı meslek dallarında farklılıklar olması oldukça doğal gözükmemektedir. (Toy, 2007, s. 1-2)

Problem cümlesi

Üniversitelerin psikoloji, mühendislik ve tiyatro bölümlerinde okuyan öğrencilerin, okudukları bölümler empati ve iletişim beceri düzeylerinde farklılığa sebep oluyor mu?

Araştırmanın Amaçları

Bu araştırmanın temel amacı, farklı mesleklere yönelmiş olan üç ayrı fakültenin öğrencilerinin (İstanbul ili içerisinde üç farklı Üniversitenin; tiyatro, psikoloji ve mühendislik öğrencilerinin) cinsiyetleri ve üniversite eğitimlerinin etkili olduğu göz önünde bulundurularak empatik eğilim ve iletişim becerileri açısından karşılaştırılmasıdır.

Çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

1. Üniversite öğrencilerinin empatik eğilimleri cinsiyete göre farklılık gösteriyor mu?
2. Üniversite öğrencileri iletişim becerilerinde cinsiyete göre farklılık gösteriyor mu?
3. Üniversite öğrencilerinin empatik eğilimleri yaş arttıkça bir değişim gösteriyor mu?
4. Üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri yaş arttıkça bir değişim gösteriyor mu?
5. Üniversite öğrencilerinin okudukları bölüm ve aldıkları eğitim empatik eğilimleri açısından farklılığa sebep oluyor mu?
6. Üniversite öğrencilerinin okudukları bölüm ve aldıkları eğitim iletişim becerileri açısından farklılığa sebep oluyor mu?

Bu araştırmanın hipotezleri:

1. Üniversite öğrencilerinin empati ve iletişim beceri düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Kız öğrencilerde erkek öğrencilere kıyasla empati ve iletişim becerileri daha yüksektir.
2. Üniversite öğrencilerinin empati ve iletişim beceri düzeyleri yaşa göre farklılık göstermektedir. Yaş arttıkça öğrencilerin empati ve iletişim beceri düzeyleri yükselmektedir.
3. Üniversite öğrencilerinin empati ve iletişim beceri düzeyleri okudukları fakülte ve bölümlere göre farklılık gösterir:
 - A. Psikoloji bölümü öğrencileri empati ve iletişim beceri düzeyleri tiyatro öğrencilerine göre daha iyi düzeydedir.
 - B. Psikoloji öğrencileri empati ve iletişim beceri düzeyleri mühendislik öğrencilerine göre daha iyi düzeydedir.
 - C. Tiyatro öğrencileri empati ve iletişim beceri düzeyleri mühendislik öğrencilerinden daha iyi düzeydedir.

Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Bazı mesleklerin diğer mesleklere göre iletişim ve empati açısından daha gelişmiş olması beklenmektedir. Tiyatro ve psikoloji gibi sosyal ve sözel zekâ gerektiren mesleklere nazaran sayısal zekâ gerektiren mühendislik fakültesini tercih etmiş öğrencilerin iletişim ve empati yönü daha az önemli sayılmaktadır.

Daha önce yapılan araştırmalarda iki ayrı fakültede ve yalnızca devlet üniversitelerini kapsayan sınırlılıkta, sözel ve sayısal zekâ gerektiren alanlarda iletişim becerileri arasında karşılaştırma yapan araştırma yapılmış bulunmaktadır. Ancak üç ayrı fakültede, devlet ve vakıf üniversitelerinden karışık bir şekilde alınmış öğrencilerle yapılmış iletişim ve empati üzerine bir araştırma bulunmamaktadır. Bu araştırma, sosyal zekâ ve yetenek gerektiren, sözel zekâ gerektiren ve sayısal zekâ gerektiren, üç farklı üniversitenin üç ayrı fakültesinde alınan eğitimlerin öğrencilerin empati ve iletişim beceri düzeylerinde ne kadar etkili olduğunun belirlenmesi açısından katkı sağlamaktadır.

Araştırmanın Sınırlılığı

Araştırma, İstanbul ili içerisindeki 3 ayrı üniversitenin 3 farklı fakültesinin tiyatro, psikoloji ve mühendislik fakültesi öğrencileri ile sınırlıdır. Bu sebeple elde edilen sonuçlar yalnızca İstanbul ili içerisindeki 3 ayrı üniversitenin 3 farklı fakültesinin tiyatro, psikoloji ve mühendislik bölümünde okuyan öğrencilerin özelliklerini taşıyan öğrencilere genellenebilir.

1.KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1 İletişim

İletişim düşünce, duygu ve bilgilerin çeşitli yollarla başkalarına aktarılması süreci olarak tanımlanabilmektedir. İletişim sözcüğü Latince ‘comminicare’ kökünden bugüne gelmektedir. Komünikasyon, haberleşme aracı ve bildirişim sözcükleriyle de tanımlanabilmektedir. Etkileşim ve iletişimin bağlantılı olduğu söylenebilmektedir. İletişimin olduğu yerde etkileşim, etkileşimin olduğu yerde de iletişim bulunmaktadır (Baltaş ve Baltaş, 1994, s. 165).

Yaşamdaki en önemli olaylardan birisi olan iletişim, kişiler arası bilgi alışverişidir. Canlıların tümü yaşamlarını devam ettirebilmek için iletişim kurmak zorundadırlar. Doğadaki her canlı kendi içerisinde anlamlı iletişimde bulunabilmektedir fakat yalnızca insanlar birbirlerinin düşüncelerini ya da duygularını anlayıp birbiriyle empatik iletişimde bulunma gücüne sahiptirler (Dökmen, 2008, s. 15-16).

İletişim kısaca, bilginin üretilmesi, aktarılması ve anlamlandırılması süreci olarak da tanımlanabilmektedir. Bu duruma bakıldığında birçok etkinlik iletişim olarak adlandırılmaktadır (Dökmen, 2008, s. 37).

1.1.1 İletişimin özellikleri

1.İletişim içerisinde birinci dakika: Baltaş ve Baltaş’a göre (1994), ilk etkileşim karşılıklı olan iki kişinin arasında önemli bir belirleyicidir. Bu etkinin oluşmasına etkili olan faktörler karşılaşılan kişinin beden dili, konuşurken kullandığı kelimeler, içinde bulunulan fiziksel ortam nesnelere kadar birçok belirleyici unsur vardır. Bütün bu durumlar algılayan tarafın zihninde bir yer oluşturmaktadır. Bu oluşturulan algı, olumlu ya da olumsuz olabilir fakat kişiler bunu bilinç düzeyine taşıyamaya bilmektedir. İlk yargının oluşturduğu düşünce, kişiye atfedilen değer yargısı üzerinde önemli bir rol oynamakta ve iletişim biçimini etkilemektedir.

2.İletişim sadece bilgi alışverişi ile sınırlı değildir: Baltaş ve Baltaş (1994)’ a göre, kişiler arası iletişimlerde aktarılan yalnızca bilgi değildir, duygular ve düşünceler de

aktarılmaktadır. Bilgiyi verirken ki sözlerin bedendeki karşılıkları da iletişimin değerlendirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. İletişime yalnızca sözlü olarak ya da bilgi alımı olarak bakarsak etkin bir şekilde iletişim kuramayız çünkü kişinin söyledikleri duygu katmadan ve beden diline bakılmadan tartılırsa kesin bir sonuca varmak mümkün olmayacaktır. Bir örnek vermek gerekirse, bir çocuğa günün nasıl geçti diye sorduğunuzda cevap olarak yalnızca ‘iyi’ diyebilir fakat beden diline ve yüz ifadelerine baktığınızda duygu ve düşüncelerinin aslında ne demek istediği anlaşılabilir.

3.İletişim yalnızca bireye değil bireyle beraber yapılır: Baltaş ve Baltaş (1994), iletişimin taraflardan yalnızca birinin aktif oluşu ile yapılandırılmayacağını yani bir taraf aktif, bir taraf seyreden taraf olursa etkin bir iletişim olamayacağını belirtmişlerdir. Tek taraflı iletişimi örneklendirecek olursak; bir arkadaşınızla konuşurken o başka tarafa bakıyor telefonu ile ilgileniyorsa sizin anlattığınızdan sıkılmakta ve iletişim yalnızca sizin tarafınızdan kurulan bir iletişim halini almakta ve sağlıklı bir iletişim olamamaktadır. İletişimde ortak bir platform oluşturulması ve ortak paylaşım içerisinde bulunulması tavsiye edilmektedir. Fiziksel olarak aynı ortamda bulunmak kişilerin iletişim halinde olduklarını göstermemektedir. İletişim süreci mesajı veren ve mesajı alanın ortak paydada aktif olarak buluşması ile sağlanabilmektedir. Birbirlerine arkasını dönmüş iki kişinin de arasında bir iletişim vardır fakat bu anlamaya ya da anlamaya yönelik değil aksine reddetmeye yönelik bir iletişimdir (Baltaş ve Baltaş, 1994, s. 165).

4.İletişim bütünlüğü: İletişimde bakışların, el hareketlerinin, cümlelerin bütünlüğünden soyutlayarak hareket etmek yanılmaya sebep olabilmektedir. Sözlü iletişimi ve sözsüz iletişimi birbirinden ayırmadan bir bütün olarak incelemenin doğru bir yol olabileceği söylenebilmektedir. Örneğin; göz teması kurmayan birinin yalan söylediğini düşünebilmekteyiz fakat çekingen biri olduğu için göz teması kuramıyor olabileceğini göz ardı etmemek gerekmektedir. Bu tarz durumların önemsiz olarak algılanmaması ve iletişim esnasında her birini dikkatlice düşünüp ona göre iletişimi şekillendirmenin daha sağlıklı bir yol olacağı söylenebilmektedir. İletişim süreci ve iletişim birbirinden ayrılmayan parçalardır (Baltaş ve Baltaş, 1994, s. 165). Bu anlamda

iletişimin özelliklerini bilmek iletişimin doğru anlaşılmasını sağlayabilmektedir.

Bu zellikler, iletişimin beden dili ve kelimeler ile bir bütün olduğunu, kişiye değil kişiyle yapılandırılan bir süreç olduğunu, yalnızca bilgi alışverişi değil duygu ve düşüncelerin de aktarıldığı bir süreç olduğunu söylemek mümkündür (Baltaş ve Baltaş, 1994, s. 165).

1.1.2 Temel iletişim süreci

İletişim 7 unsurdan oluşan bir süreçtir bunlar;

- Gönderici
- Gönderici ve alıcının algılayış ve değerlendirme biçimi
- Mesaj
- İletişim aracı
- Mesajın iletilmek istediği taraf (alıcı)
- Geri bildirim
- Mesajın iletilmesini engelleyen çevresel faktörler

İletişim süreci göndericinin mesajını kodlayarak anlaşılır bir biçimde alıcıya iletmesiyle başlamakta ve gönderici mesajını alıcı tarafından algılanabilecek bir işarete dönüştürmektedir; yani kodlama yapmakta ve bir araç yoluyla (sözlü ya da sözsüz) göndermektedir. Alıcı mesajı aldıktan sonra kendi algılayış biçimi ile yorumlamakta ve geri bildirim yapmaktadır; gönderici amacının karşıdakine doğru bir şekilde ulaşıp ulaşmadığını kontrol etme imknına ulaşmaktadır bu da iletişimin etkinliğini belirlemektedir (Anonim, 2007).

1.1.3 İletişim Türleri

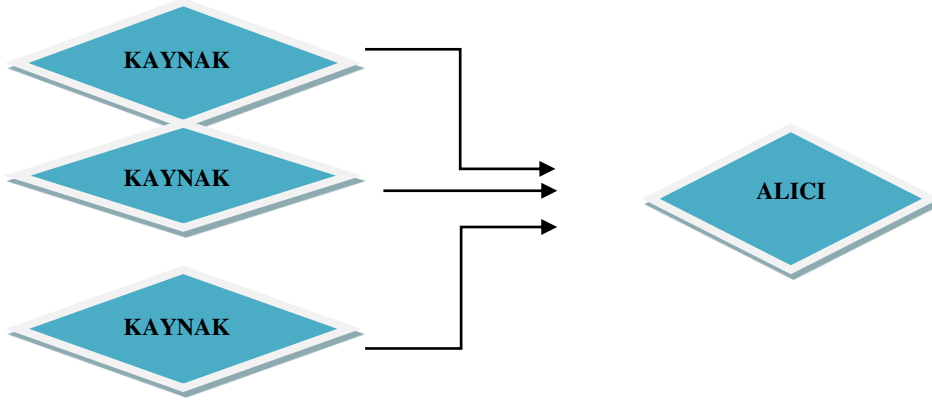
1)Tek yönlü İletişim: Harold, tek yönlü iletişimi göndericiden alıcıya ulaştırılan fakat geri bildirim alınmayan durum olarak kabul etmiştir.

Sık rastlanan tek yönlü iletişimde göndericinin tek fakat alıcının birden fazla olabileceğini belirtmiştir (Tutar ve Yılmaz, 2002, s. 243).

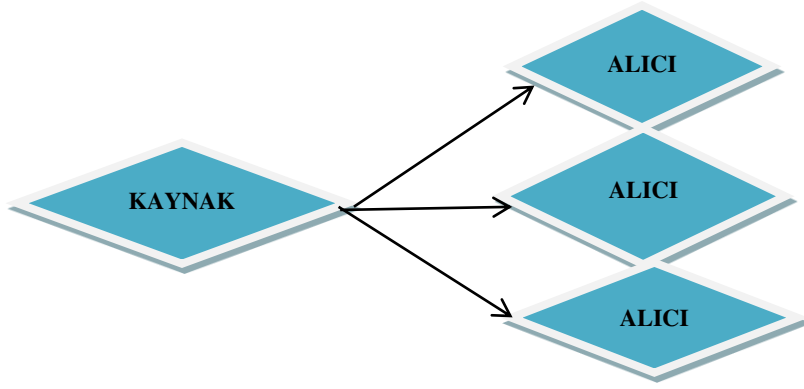
Tek yönlü iletişimde ki unsurlardan birisi ise gönderici alıcının geri bildirimde bulunmasını beklemeksizin mesajı gönderir. Asıl amacı mesajın alıcıya ulaşmasıdır.

Şekil 1 Tek yönlü iletişim gönderici(kaynak) tek alıcı tek

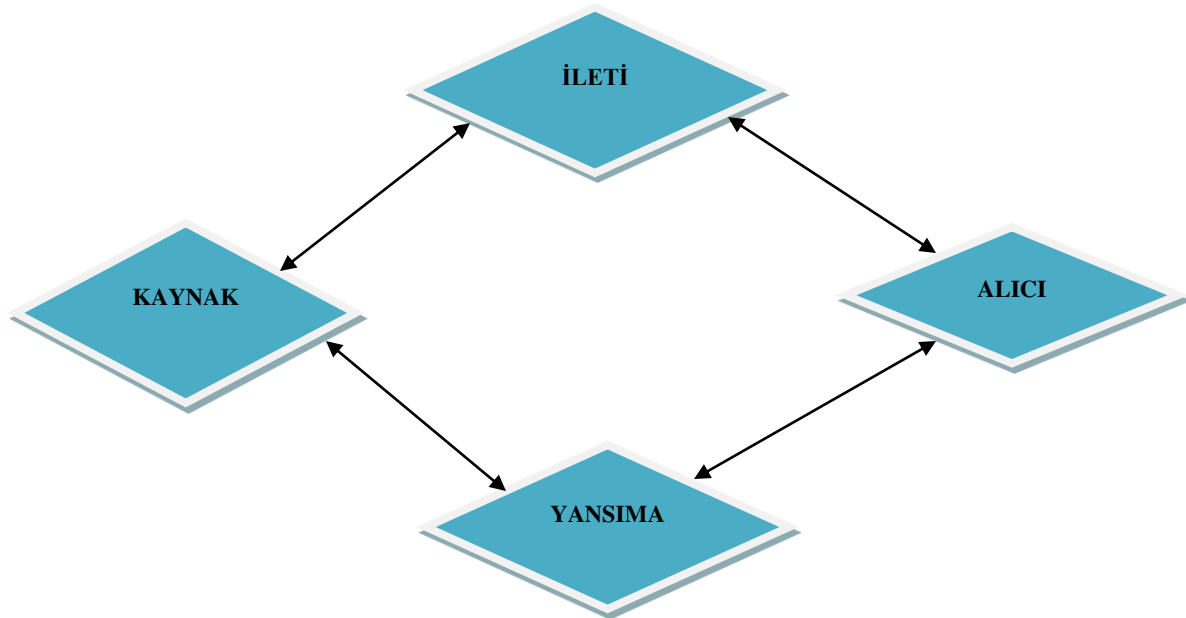
Şekil 2 Tek yönlü iletişim gönderici(kaynak) birden fazla alıcı tek

Şekil 3 Tek yönlü iletişim gönderici(kaynak) tek alıcı birden fazla

Şekillerde de görüldüğü üzere iletişimin tek yönlü ilerleyiş süreci bir kaynak bir alıcı veya bir kaynak çok alıcı veya bir alıcı çok kaynak şeklindedir (Tutar vd., 2003, s. 215).

2) Çift yönlü yapılan iletişim: Çift yönlü yapılan iletişim, göndericinin mesajına alıcının geri bildirimde bulunduğu iletişim türüdür. Karşılıklı etkileşim halinde bulunulan bazen iletişime dönüşebilen bazen de dönüşmeyen durumları içermektedir. Örneğin sosyal medyada bir paylaşım gördüğünüzde okuyup geçerseniz bilgi olarak kalmakta fakat paylaşım ile ilgili karşılıklı ya da başka şekilde etkileşime geçilirse bu iletişim olmaktadır (Kaya, 1991, s. 356)

Şekil 4 Karşılıklı etkileşimin olduğu iki yönlü etkileşim

Yukarıdaki şekilde görüldüğü gibi çift yönlü iletişimde taraflar kendilerini açıklama fırsatı bulmakta ve karşılıklı etkileşim halinde bulunmaktadır (Tutar, Yılmaz ve Erdönmez, 2003, s. 215).

Tek yönlü olan iletişim türü ile ve çift yönlü olan iletişim türü arasındaki farklılıklar;

- a) Çift yönlü iletişim yavaş ilerlerken tek yönlü iletişim hızlı ilerlemektedir,
- b) Çift yönlü iletişimin doğruluğundan emin olunabilmektedir fakat tek yönlü iletişimin doğruluğundan emin olunamamaktadır,
- c) Çift yönlü iletişimde alıcı kendinden emindir fakat tek yönlü iletişim türünde alıcı kendisinden emin değildir.
- d) Çift yönlü iletişimde alıcı mesajı doğru yargılama fırsatına sahip olabilmekte fakat tek yönlü iletişimde her zaman doğru yargılayamaya bilmektedir.

Çift yönlü iletişim çevresel faktörlerin etkisi altında gelişmekte fakat tek yönlü iletişim çevresel faktörlerden etkilenmektedir (Tutar, Yılmaz ve Erdönmez, 2003, s.215).

1.1.4 İletişimde kullanılan diller

Kullanılacak dil önemlidir çünkü kullanılacak dil iletişimin olumsuz veya olumlu yönde ilerlemesinde etkili olmaktadır. İki çeşit dil ile insanlar iletişim kurmaktadır. Bunlar, ben dili ve sen dilidir.

Sen dili; Kullanılan dilin sen dili olması iletişimde bulunduğunuz kişide olumsuz bir etki bırakmaktadır. Sen dili kullanıldığında karşıdaki kişiye yönelik suçlayıcı, düşürücü

bir tavır takınılmış olunmaktadır.

Bu dilde sağlıklı iletişim kurulmasının mümkün olmadığı görüşü vardır. Sen dilinin özelliklerine bakacak olursak;

- Karşıdaki kişinin suçluluk duygusu hissetmesine sebep olmaktadır.
- Davranışlara değil kişilere yönelik olan bir dil olarak görülmektedir.
- Karşıdaki kişi kendini sürekli savunmak mecburiyetinde hissetmektedir.
- Sen dili kullanan kişilerle insanlar tekrardan iletişim halinde bulunmak istememektedirler.
- Bu tarz bir iletişim karşı tarafı kırmak, üzme ve kendini kötü hissetmek gibi duygulara sebebiyet vermektedir.

Genel olarak, ortada ciddi ve sıkıntılı bir durum olduğunda bu dil tercih edilirse ortaya bir çözüm çıkmamakta; çünkü problemin temelinde yatan sebep öğrenilememektedir. Sen diline örnek verecek olursak; ‘çok konuşuyorsun’, ‘ders çalışmıyorsun’.

Ben dili: Kişinin karşılaştığı durumlarda kendi bireysel tepkisini ortaya koyması, kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmesi şeklini içeren dil ise ben dilidir. Kişi, ben dili kullanarak iletişim halinde bulunduğunda, kendi anlatmak istediği şeyi tam manasıyla anlatabilmekte ve karşı tarafı incitmeden bunu başarabilmektedir. Karşılaşılan bir durumda kendi düşüncesini net bir şekilde ifade edebilmektedir.

Ben dilinin içten ve samimi bir dil şekli olduğu söylenebilmektedir. Ben dili kullanıldığında yaşanan bir tartışma olumlu bir şekilde sonuçlandırılabilir. Böylelikle taraflar birbirini kırmamış olmakta ve birbirlerine hoşgörü göstermiş olmaktadır. Bu sebeple de etkili ve sağlıklı bir iletişim kurulmak istendiğinde ben dili tercih edilmektedir.

Ben dilinin özelliklerine bakacak olursak;

- İnsanları savunmaya itmeyen bir dildir.
- Suçluluk duygusunun hissedilmesine sebebiyet vermemektedir.
- Bu dil kullanıldığında kişinin anlatmak istediği şey net anlaşılmakta yanlış anlaşılmalara yol açmamaktadır.
- Kendinden başkasını da düşünmeye yardımcı olmaktadır.
- İnsanların birbiri ile yakınlık kurmasına fayda sağlamaktadır.
- Oluşabilecek ya da oluşan anlaşmazlıkların giderilmesinde etkili olmaktadır.
- Ben dili konuşan kişiler kendilerini rahat hissetmektedirler.

Örnek verecek olursak; ‘Sen çok sesli müzik dinlediğin için ben ders çalışırken çok rahatsız oluyorum eğer kulaklık takarsan ben daha rahat ders çalışabilirim’ (Baltacı, 2016, s. 53).

Etkili ve sağlıklı iletişimin temel ilkelerini Egan (1994), insanın değerlerini kabullenme, bireysel ayrılıkları kabullenme, kişilerin kendileri adına karar alma yetkinliklerini kabullenme, gönüllülüğü önemseme, saygı duyma, bireyleri değiştirmeden oldukları gibi kabullenme ve gizlilik konusunda hassas olma gibi durumlar ile açıklamıştır. (Akt: Balcı ve Ersanlı, 1998, s. 8)

Hinde'e göre Dökmen (2008, s.37), iletişim bilginin üretilmesi, anlamlandırılması ve aktarılması sürecidir.

İnsanlar iletişim süreci içerisindeyken kendi dünyalarını genişletmekte ve deneyim sahibi olmaktadır. Bu yolla ben ve diğeri yani ben olmayan ayrımını kendi zihninde oluşturmaktadırlar. Kişisel benliği ile diğerlerinin arasına girmekte ve toplumla bütünleşmektedirler. Karşılarındakilerle düzgün ve doğru iletişim kuramayanlar, onları anlamaktan ve etkin şekilde yardım etmekten mahrum kalabilmektedirler (Balcı, 1996; s. xi). Gönderen ile alanın arasında zaman ile mekân birliği olması durumunda sosyal

etkileşim adı verilen durum oluşmaktadır. Yani bu davranış şekline kişiler arası etkileşim adı verilmektedir (Dökmen, 1990, s.42-50). İletişimin kişilerarası olabilmesi için üç önemli ölçüt belirtmiştir: bunlardan ilki yüz yüze olan iletişim; ikincisi tek yönlü olmayan karşılıklı mesaj alışverişi; üçüncü ve son olanı ise sözlü veya sözsüz iletişim türüdür (Tubbs ve Moss 1974, akt: Dökmen, 2008, s. 42).

1.1.5 Kişiler arası iletişim

Yüz yüze iletişim: Yüzümüzde ki ifademiz, el ve vücut hareketlerimiz yüz yüze ve sözsüz olan iletişimde önemli bir yer tutmaktadır. Yüz ve beden ifadelerini kişiler, niyet ederek yani farkında olarak yapmakta ya da niyet etmeden yani farkında olmadan yapmaktadırlar. Bireyler niyet ederek yapılan birçok yüz ifadesinde karşı tarafa ne demek istediğini ifade edebilmektedirler. Bir örnek vermek gerekirse; Türk kültüründe evet ya da hayır cevabı vermek istenilen bir durumda, kafa aşağı yukarı eğip kaldırıldığında evet, sağa sola sallandığında ise hayır demek istenildiğini karşı taraf anlayabilmektedir. Mehrabian, İletişimde yüz ifadesinin %55’lik bir orana sahip olduğunu belirtmektedir (Mehrabian, 1988, s. 221-240). Niyet edilmeden yapılan, yani farkında olmadan yapılan yüz ifadeleri de çeşitli kaynaklarda duygusal yüz ifadeleri olarak geçmektedir.

Bedensel temas: Çeşitli bedensel temaslar aracılığı ile kişilere farklı bir takım mesajlar verilebilmektedir; Türk kültüründe, yaşlı bir kişinin eli öpülüp eli başa koyulduğunda ona saygı duyulduğu ve onun elini öpen kişiden büyük olduğu ifade edilmiş olmaktadır (Dökmen, 2008, s. 47).

Mekân kullanımı: Kişiler kendi çevreleri içerisinde oluşturdukları boş mekânlar aracılığı ile iletişimde bulunabilmektedir. Biriyle iletişim içerisinde bulunurken ona olan mesafedeki uzaklık ya da yakınlık karşı tarafa bir takım mesajlar iletebilmektedir. Yakın olunan kişiler ile çok kısa mesafeden konuşulmakta, yakın olunmayan bireylerle uzaktan konuşulmaktadır. Tabi ki tüm durumlar gibi mekân kullanımı kullanılışında da kültürel farklılıklar bulunmaktadır (Gürnayak ve Le Compte, 1977, Bayazıt vd., 1977, akt: Dökmen, 2008, s. 48). Mekân kullanım şekli dostluğun göstergesi olarak kullandığı gibi

kişiler arası statü farkı olarak da kullanılabilmektedir. Önde durmak, yüksekte durmak genelde yüksek statü anlamına gelebilmektedir (Duck, 1986, akt: Dökmen, 2008, s. 49).

Araçlar: Kişiler arası iletişimin diğer bir önemli unsuru ise kullanılan bir takım araçlardır. Takı, kıyafet, rozet gibi araçlar yolu ile iletişimde bulunan kişilere bir takım mesajlar iletilmiş olunmaktadır (Duncan, 1969, s. 118-137).

Dünyayı etkileyen çoğu değişimin temelinde iletişim teknolojilerinin gelişmesi olduğu söylenebilir. Uydu, bilgisayar, cep telefonu sayesinde dünya mükemmel bir iletişim teknolojisi ile karşı karşıyadır. Bu çağ iletişim olgusunu bütünüyle yenilemekte, yani içinde bulunduğumuz enformasyon, uzay, halkla ilişkiler, bilgi çağı olarak da açıklanabilen bu çağ ‘iletişim çağı’ olarak adlandırılabilir (Bülbül, 2001, s. 302).

1.1.6 İletişim özellikleri

Wilson ve Sabee'ye göre, kişiler arası iletişim iki şekilde tanımlanmaktadır; ilki yetkinliklerin teorik terimlerle yapılandırılmasıdır. İkincisi ise, iletişim teorileri yapılandırılmasıdır. Wiemann (1977, s. 195-213), çalışmasında iletişim için özellikler taşıyan beş tane temel faktör koymaktadır. Bunlar, bağlı olma, empati, sosyal rahatlık, davranışsal esneklik ve etkileşim yöntemidir.

Bağlı olma durumu, açıklık ve temel ilgiyi içerisinde barındırmaktadır; yani kişi iletişimde duruma karşı alaka göstermekte, diğer kişi de onun konu ile ilgili olduğunu algılamaktadır. Bu nokta da kişi destekler rol üstlenmektedir.

Sosyal rahatlığa bakıldığında, iletişim süreci ortamda rahatlığın sağlanması olarak tanımlanabilmektedir. İki taraf arasında da bu rahatlama durumunun gerçekleşmesi gerekmektedir. Yani biri rahat olduğunda diğer tarafa yansıtırsa, bu diğer tarafında rahatlamasına yardımcı olmaktadır.

Empatiyi kısaca tanımlarsak; kendini bir başkasının yerine koyup onun gözünden olay ya da durumlara onun bakış açısı ile bakabilme yetisi olarak adlandırılabilir.

Davranışsal esneklik; Kişinin içinde bulunduğu duruma bakarak kendini kontrol etmesi kendini yönetmesi durumu olarak ifade edilebilmektedir.

Etkileşim yöntemi; kişinin iletişim değişimlerini bilmesi ve takip etmesi ile gerçekleşmektedir. Kişi kendi davranışlarını öğrenmekte ve farkında olmaktadır.

1.1.7 İletişimin işlevleri ve iletişim becerileri

İletişim insan hayatında oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Toplumsallaşma sürecinde oldukça etkili olduğu söylenebilmektedir. En temel işlevlerinden birisi bilgi işlemedir. Bireyler uyumlu bir şekilde yaşamakta, toplumsallaşma olumlu yönde ilerlemekte ise bu iletişim bilgi alışverişi sayesinde gerçekleşmektedir.

Karar verme, ikna etme ve etkilemede iletişimin yeri oldukça önemli olabilmektedir. İkna etme de karşı tarafında tutumlarını aksi yönde değiştirmek hedeflenmektedir. Etkileme de kişinin tutumlarının aksine bir değişimi hedeflenmemektedir. Öğretmek ve öğrenmek te iletişimin bir işlevi sayılabilmektedir. İletişimin, toplum süresinde kişilerin bir arada bulunmasını sağlamakta birleştiricilik işlevini de üstlenmekte olduğunu görebilmekteyiz. Düzgün kurulamayan iletişimler olumsuzluklara yol açmaktadır. İletişimde oluşan olumsuzlukların iletişimde ki aksaklık ya da eksikliklerden kaynaklanabileceği söylenilebilmektedir. Mesajın doğru kodlanmaması ve dilin ortak olmaması daha en başından iletişimin doğru kurulamadığını gösterebilmektedir. Anlaşmak iletişimde en önemli amaçlardan birisi sayılmaktadır. Gönderici ve alıcı arasında anlaşma sağlanamazsa iletişim olumsuz olmaktadır. Göndericinin mesajına alıcının geri bildirimde bulunmaması ya da yanlış geri bildirimde bulunması iletişimi olumsuz yönde etkileyen etmenler olabilmektedir. Etkili iletişim için etmenler; iletişim becerisi, bireyin tutumu, iletişim kurulan konuya ilişkin bilgi, deneyim ve toplumsal ve kültürel etmenler olarak gösterilebilmektedir (Gürgen,1997, akt: Toy, 2007, s. 13).

1.2 Empati

1.2.1 Empati tanımı ve tarihçesi

Empati, literatürde ilk olarak estetik algı olarak ortaya çıkmaktadır (Sharma, 1992; s.388). Empatinin 1897’de ilk olarak Alman psikolog Theodor Lipps tarafından açıklandığı görülmektedir (Dökmen, 2005, s. 135). Almanca’da empati ‘einführung’ adı ile kullanılmaktadır. Eski Yunanca da ‘emp’ teriminden gelmiştir. 1909’da Titchener eski Yunancada ki ‘empathia’ teriminden yararlanıp İngilizceye ‘empathia’ olarak çevirmiştir. Titchener birinin davranışını diğer bir davranışı ile karşılaştırarak kişinin bilincinin anlaşılamayacağını belirtmektedir. Yalnızca içsel taklitle yani zihin kaslarında gerçekleşebileceğini söylemektedir. Titchener iki çeşit empatiden bahsetmektedir; İlki bir başkasının duygusunu bilmek, ikincisi ise zihinsel bağlanmadır (Wispe, 1986, s.315). Davis (1983), empatiyi bireylerin başka bireylerin gözlemlenen deneyimlerine tepkisi olarak tanımlamaktadır (Davis, 1983, s.113-126).

Empatinin kişinin iç dünyasında oluşup onu harekete geçiren bir durum olduğunu belirtmektedir. Empatiyi bireyin kendi duygularını hiç bir şekilde temel almadan yalnızca gözlemlenen kişinin duygularını kavramak, anlamak, sempati kavramına göre daha katılımcı bir duygulanım olarak tanımlamaktadır (Alkaya, 2004, s.19).

Warren, empatiyi bireyin bir başka bireyin ya da grubun durumunda hissetmesi, onlarla özdeşleşmesi olarak tanımlamaktadır. Murphy, gözlemlenen kişinin zihinsel durumunu direk olarak kavrama olarak tanımlamaktadır (akt: Ünal, 1972, s.72).

Kassem empatinin diğer bireylerin sosyal ve duygusal sembollerini okuyup hissedebilme yeteneği olduğunu söylemektedir (Kassem, 2002, s. 367).

Leutz empatiyi; başka bir bireyin gerçekliğini ve onun içinde bulunduğu durumu anlayarak bir bütün içerisinde kavrama olarak tanımlamaktadır. (Leutz, 1987, akt: Alper, 2007, s. 61) Bunun sonucunda empatiyi yapan kişiye bilinçaltının genişlemesi olanağını sağlamış olmaktadır (akt: Alkaya, 2004, s. 19).

1.2.2 Empati Aşamaları

Empati için farklı tanımlamalar yapılmaktadır. Empatinin geçirdiği aşamalara göz atmak faydalı görülmektedir. Dökmene göre (1994), empati şu aşamalardan geçmiştir;

- 1950 yılının sonuna kadar gelineen süreçte empati, bilişsel nitelikte bir kavram olarak tanımlanmakta, kişi karşısındaki kişiyi anlayıp kendisini onun yerine koyabilmektedir.
- 1960'lı yıllara bakıldığında; empatinin bilişsel yönünün yanında duygusal olan bir yönü olduğu da belirtilmektedir. İnsanın karşısındakini anlaması kadar onun duygularını anlayıp hissedebilmesinin de empati kurabilmesinin önemli bir şartı olduğunu savunulmaktadır.
- 1970'li yıllarda ise empati için, bireyin duygusunu anlayıp bu duyguya uygun bir şekilde yanıt vermek denmektedir. Önemli olan karşıdaki kişinin ne hissettiğinin vurgulandığı durumlar olarak adlandırılmaktadır.

Schmuck ve Schumack (1983), etkin bir iletişimin temel taşının empati olduğunu söylemektedirler. Empati yapan kişi karşısındaki kişinin duygularını anlamakta, hissetmekte, onun bakış açısı ile bakmakta ve bunu ona iletmektedir. Bu empati süreci olarak adlandırılabilir. Bu tanıma göre empatinin önemli olan üç özelliği belirtilebilmektedir;

1. Empati kuran kişi, kendini gözlemlediği kişinin yerine koymaktadır.
2. Empati kuran kişi, karşısındaki kişinin duygu ve düşüncelerini doğru algılamaktadır.
3. Zihninde oluşturduğu kavramı karşıdaki gözlemlenen kişiye iletmektedir. Empatinin artışı ile bireylerdeki öfke ve saldırganlık azalmaktadır. Bu düşünceden ötürü iletişim kurmak isteyen bireylerin bu becerileri dikkate alarak hareket etmeleri yararlı olmaktadır (Dökmen, 2008, s. 157-158).

Günümüzde empati kelimesi söylendiğinde ilk akıllara gelen; Rogers ve onun araştırmaları olmaktadır. Psikoterapi alanında empati ile ünlenmiştir ve empati kavramı ile Rogers neredeyse bir bütün haline gelmiştir. Rogers'ın 70'li yıllarda bulduğu empati kavramı şimdilerde herkesin kabul ettiği bir tanım olmakta; Roger's bireylerin kendilerini karşılarındaki bireylerin yerine koyup olaylara onun bakış açısı ile bakıp, onun duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlayıp, hissedip, bu durumu ona iletmesi sürecine empati demektedir (Rogers, 1970, akt. Dökmen, 2008, s. 157).

1.2.3 Empati kurulabilmesi için gerekli öğeler

Yukarı da belirtmiş olduğumuz empati tanımını oluşturan üç temel unsur vardır. Kişinin bir birey ile empati kurabilmesi için önem arz eden öğeler şu şekilde sıralanabilmektedir Dökmen (2008, s.157-169);

- a) Empati kurmak isteyen birey kendisini diğer bireyin yerine koymakta ve onun bakış açısıyla bakmaktadır. Eğer bir birey anlaşılmaq isteniyorsa dünyaya onun gözünden bakılması gerekmektedir. Bunu yapabilmek için de onunla empati kurarak onun rolüne girilmesi gerekmektedir. Karşıdaki kişinin rolüne girildikten sonra, bir süre onun rolünde kalıp daha sonra onun rolünden çıkıp tekrar kendi rolüne dönülmesi gerekmektedir. Aksi bir sonuçta empati kurulmuş olunmamakta, bu noktada sempati kavramı devreye girmiş olmaktadır.
- b) Empatiyi doğru kurduğumuzu anlamak için karşıımızdaki bireyin düşüncelerini ve duygularını doğru anlamış olmamız gerekmektedir. Yani gözlemlediğimiz bireyin yalnızca duygusunu anlamış olmak ya da yalnızca düşüncesini anlamış olmak tek başına empati kurmak için yeterli olmayacağı söylenebilmektedir. Bu nokta da empatinin iki bileşeninden bahsedersek karşıdaki bireyin ne düşündüğü anlaşıldığında bilişsel nitelikli, ne hissettiği anlaşıldığında duygusal nitelikli bir tutum ortaya çıkabilmektedir.
- c) Empati, empati kurmakta olan bireyin zihninde oluşan algının diğer bireye doğru bir şekilde aktarılması süreci olarak tanımlanmaktadır. Doğru bir şekilde

anlaşılan duygu ya da düşünce karşıdaki kişiye doğru bir şekilde aktarılmazsa empati kurma süreci tamamlanmış sayılmamaktadır (Borke, 1971, s.263-269). çocukların, karşılarındaki bireylerin duygularını doğru olarak anlasalar bile doğru bir şekilde iletemediklerini vurgulamaktadır. Karşıdaki bireye anlaşıldığını empatik tepkilerle belli etmek gerekmektedir. Yüz ya da beden kullanarak sözlü ya da sözsüz ifade yoluyla anlaşıldığını göstermek gerekmektedir. Bu ikisini beraber kullanmak empatik tepkinin en etkili yolu olacağı söylenebilmektedir (Dökmen, 2008, s.157-169).

1.2.4 Empati ile karıştırılan Kavramlar

Sempati

Eski Yunancaya bakıldığında ‘sympatheia’ terimi İngilizceye ‘sympathy’ olarak aktarılmıştır. Kelime anlamı ise; bir birey ile beraber onun yaşadığı duygunun aynısını yaşamak olarak tanımlanabilmektedir.

Sempati duyan birey sempati duyduğu bireyin sahip olduğu tüm duygu ve düşünceye aynı anda sahip olmaktadır. Eğer bir bireye sempati duyuluyorsa onunla beraber mutlu olunmakta ya da o çok üzgünse onunla beraber çok üzgün olunmaktadır. Sempatide karşımızdaki kişiyi anlamak ya da onun duygu ve düşüncelerini hissetmek önemli sayılmamaktadır. Yandaş olmak esas olmaktadır. Bir bireyi anlamak ve hak vermek arasında büyük farklar bulunmaktadır. Empati de bireyi anlamak esas sayılmakta fakat sempatide bireye hak vermek esas sayılmaktadır. Empati kurduğumuz kişiyle özdeşleşmek gerekli bir unsur olmamakta hatta özdeşleşmek empatiye zarar verecek bir unsur olarak gösterilmektedir. Fakat sempatide özdeşleşme durumu söz konusu olmaktadır (Dökmen, 2008, s.161).

Wiske (1986)’ a göre, sıkıntıda olan kişinin teselli edilmesi gerektiğinin, olması gerekenden çok daha fazla farkındalığı olması durumuna sempati; kendi farkındalığı olan bireyin diğer kişinin bakış açısını anlaması ise empati olarak tanımlanmaktadır. Sempati için temel unsurlardan biri başkasının durumuna fazlaca hassasiyet hissetme

durumudur. Yani sempati başka bir bireyin durumuna içsel tepki gösterip onun durumunu doğrudan temsil etmek olarak açıklanabilmektedir (Wispe, 1986, s.314-321). Empatide karşıdaki bireyi anlamak, duygusal anına katılmak, yaşantısındaki bazı önemli detayları algılamak yer almaktadır. Fakat sempatide duyguya katılım artmakta ve kişisel benlik farkındalığı azalmaktadır. Empati karşıdakinin rolüne bürünmek, karşıdaki bireymiş gibi davranmak sempati ise o bireyin direk kendisi olmayı deneyimlemektir. Diğer bir deyimle empatide iki kişi olarak düşünmek varken sempatide iki kişiyi bir kişi haline getirme durumu söz konusu olmaktadır. Genel olarak empati ve sempati birbiriyle ilişkili olmasına rağmen tamamen farklı durumlar sayılmaktadır. Bir bireye sempati duymanın onunla beraber üzülmek, sevinmek yani onun duygusunu onunla beraber paylaşmak olduğu söylenilebilmektedir. Sempatide kendini karşıdakinin yerine koyma durumu olmamaktadır. Empatide daha karışık bir süreç işlemektedir; karşıdaki bireyin yerine kişi kendini koymakta, onu anlamakta ve onu anladığında ona doğru bir şekilde iletmektedir. Tüm bunlar bu sürecin parçaları olarak sayılabilmektedir. Bu iki durum arasındaki farklılık karşıdaki bireyin tutumunda da farklılığa yol açmaktadır. Sempatide bir gruba ait olunduğu hissedilmekte fakat empatide anlaşılma durumu hissedilmektedir.

Sempati daha çok sosyal ortam için empati ise daha çok birebir ortam için uygulanmaktadır (Duru, 2002, s.21-35).

Özdeşleşme

Özdeşim; bir bireyin birden fazla yönü ile diğer bireye benzemesi sonucunda otomatik olarak bilinç dışında işleyen zihinsel bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Gülseren, 2001, s.139). Empatik anlayış ile özdeşleşmenin birbirine karıştırılmaması gerekmektedir. Özdeşleşme kavramında karşıdaki birey olma yani onun gibi davranma durumu söz konusu olmaktadır. Burada birey kendi benliğinden vazgeçip onun yerine karşıdaki bireyin kişiliğini ve yaşadıklarını yerleştirmektedir.

Özdeşleşmede iki kişi bir benlikte birleşirken, empatiye bakıldığında iki farklı benlik bir arada bulunmaktadır (Akkoyun, 1982, s.63-69). Özdeşleşme bilinçdışı işleyen bir

süreç olup kişinin kendini başkasına göre biçimlendirdiği durumdur. Özdeşleşme empati olmamakta, başka birey ile duygusal ilişki kurmak için o kişinin kendisi olma isteği sayılmaktadır.

Sezgisel Tanı

Empatinin ve sezgisel tanı kavramlarının hemen hemen birbirine karşıt kavramlar olduğu söylenebilmektedir. Sezgisel tanı bir bireyin ihtiyaçlarını ortaya çıkarıp onları çözüme kavuşturma ve formüle etmektedir. Bireyin yaşantısına bilinçli olarak katılma durumu söz konusu olmamaktadır.

Bireyin yaşantısını gözlemlemek ve yorumlamak o bireyin duygusunu ve düşüncesini anlamak yeterli görülmektedir. Bu durumda kişiye bir etiket vurma durumu söz konusu olacağından empatiye kıyasla bakıldığında ilişkileri engelleyici bir etkisi olacağı söylenebilmektedir. Empatiden farklılığı etiketleme ve kendince yorumlama durumlarından ötürü olmaktadır (Akkoyun, 1982, s.67-68).

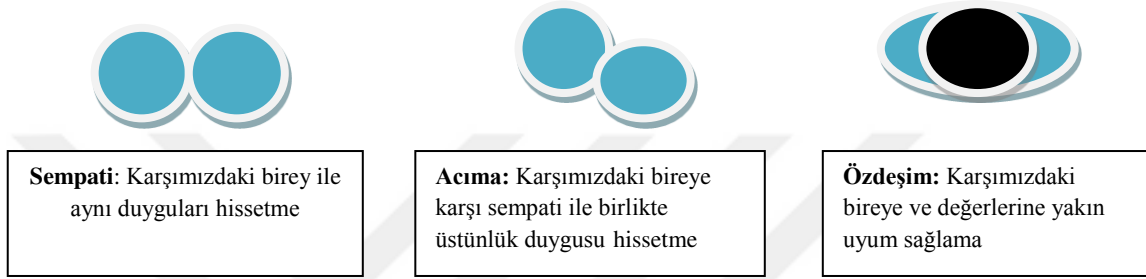
Acıma

Acımada söz konusu durum acı çeken bireylere karşı ciddi kederlenme, dertlenme ve onların acılarını aktif olarak paylaşma olarak tanımlanabilmektedir. Acı çekenin uyum süreci hızlanmakta, rahatlamakta ve bireyin gerçeği kabullenmesi sağlanmaktadır (Morse vd, 2006, s.75-90).

Acıma kelimesi Latince ‘piates’ kelimesinden üretilip cömert ve yardımsever manasına gelmektedir. 13.yy sonlarında ortaya çıkmıştır. Acı çeken bireye karşı duyarlı olmak olarak tanımlanmaktadır. Acıma acı içerisinde bulunan kişiyi rahatlatmak isteği ve ona olan merhametin göstergesi sayılmaktadır. 8.yy sonlarında acıma kelimesi anlam olarak orijinal halinden uzaklaşmaktadır. Bu nedenle şuan ki anlamda masumiyetle olan ilişkisini kaybederek olumsuz ve onur zedeleyici bir anlam ifade etmektedir (Gerdes, 2011, s.230-241).

Acıma da sempati gibidir fakat burada söz konusu olan durumda acıyan kişi acınan

kişiden üstün olduğunu hissettiği bir ilişki biçimine geçmektedir. Bir kişiye acındığında farkında olmadan onun için üzgün hissedilmekte ancak kişi kendini acıdığı kişinin durumunda olmadığından dolayı üstün hissetmektedir. Bu yönüyle incelendiğinde acıma duygusu empati ve sempatiden farklılaşmaktadır (Davis, 1990, s.708). Sempati, acıma ve özdeşleşme arasındaki fark aşağıdaki şekilde incelenebilmektedir;

Şekil 5 Kişiler arası süreçte 3 temel kavramın grafiksel sunumu

Yapılan birçok araştırmaya göre empati kuran kişiler ile empati kurmayan kişiler arasındaki yardım etme durumu farklılık göstermektedir. Empati kuran kişiler empati kurmayan kişilere oranla daha çok yardım edebilmektedirler (Thakkar ve Kanekar, 1989; s.381-387). Bu durumla ilgili iki kuramsal açıklama vardır. İlki; Sıkıntılı bir durumda olan kişinin sıkıntısını hissedip empati kurup onu anlayan kişi bu sıkıntıyı gidermeye çalışarak kendi hissettiği sıkıntılı durumdan da kurtulmuş olmaktadır. İkincisi ise; Yalnızca sıkıntısındaki kişiye yardım etmek ve onu rahatlatmak için yapılan davranışlar olduğu söylenebilmektedir. İlkine bakıldığında egoist bir tutum ikincisine bakıldığında diğerkâm bir tutum gözlemlenebilmektedir (Baston vd., 1983, Smith vd., 1989, Baston 1987 ve 1990, Davido vd., 1990, akt: Dökmen, 2008, s.168).

Dökmen(2008, s. 164) empatiyi, benmerkezcilikten uzaklaşan bir tutum olarak tanımlamaktadır. Üç şekil ben-merkezcilik vardır;

- Görsel: Karşıdaki bireyin dünyaya bakış şeklini fark etmekte zorluk çekilmektedir.
- Bilişsel: Karşıdaki bireyin düşüncesinin ne olduğunu fark etmekte zorluk

çekilmektedir.

c) Duygusal: Karşıdaki bireyin yaşadığı şeyleri fark etmekte zorluk çekilmektedir.

Bu tarz insanlar başkalarının düşüncelerini anlamakta ve onların rollerine bürünmekte oldukça zorluk çekmektedirler. Bu durumdan ötürü de başka bireylerin ne hissettiğini ya da ne düşündüğünü anlayamamaktadırlar.

Kurdek ve Rodgon (1975, s. 643-650), kuramsal olarak bakıldığında empatinin üç farklı kategoride organize edildiğinden bahsetmektedir:

Algısal empati: Diğer kişinin bakış açısını tahmin edebilmek olarak tanımlanabilmektedir. Algısal empatinin diğer tüm bileşenlerin gelişimi için gerekli olduğu söylenebilmektedir. Empatinin algısal bileşeni kişinin empati kurarken ki ilk deneyiminde birinci adımdır. Diğer kişinin yüz ifadesi, ses tonu, beden dili gibi birçok veriye dikkat edilmesini içermektedir.

Bilişsel empati: Diğer kişinin niyetinin ne olduğunu ve ne düşündüğünü tahmin etmek olarak tanımlanabilmektedir. Dökmen (2008, s.164), empatinin bilişsel yönünün diğer kişinin yerine kendini koyarak yani onun rolüne girerek onun ne hissettiğini anlamak olduğunu söylemektedir.

Duygusal empati: Diğer kişinin duygusunun ne olduğunu tahmin etmek olarak tanımlanabilmektedir. Empatinin duyusal olan bu kısmı karşıdaki bireyin duygularını anlamak olduğu söylenebilmektedir. Yani olayı karşıdaki birey gibi algılayarak onun duygusal anlamda ne tepki vereceğini tahmin etme işi olmaktadır (Gladstein, 1977, s. 73).

Dökmen (1996, s.137) karşıdaki kişinin rolünü üstlenerek düşüncesinin ne olduğunu anlamanın bilişsel nitelikli bir etkinlik olduğunu söylemekte, karşıdaki bireyin hissettiklerini aynı şekilde hissetmenin ise duygusal nitelikli bir etkinlik olduğunu söylemektedir. Kişilerin içinde bulunduğu durumu anlamak bilişsel bir süreç gerektirmektedir.

1.2.6 Empati Kuramları

Ünal (1972, s.71-93) empati kavramının daha iyi bir şekilde anlaşılabilmesi için bir takım kuramlar açıklamaktadır;

1. İnference (anlam çıkarma) kuramı

Bu kuramda empati fiziki sembol tarzlarının yorumlanması ile mümkündür. Bireylerin duygu ve düşüncelerinin yanı sıra kas gerginlikleri ve gevşekliklerinin de eşlik ettiğinin farkına varmaktadırlar. Böylece fiziki semboller iç yaşantılarını ifade etmiş olmaktadır. Bu durumdan yola çıkarak birey kendi fiziksel hareketlerinin aynısını bir başka bireyde gördüğü zaman kendi yaşantılarını düşünüp o bireyin yaşantısının da kendisi gibi olduğu kanısına varmaktadır. Bu kuram kişinin kendi duygu ve düşüncelerini aynı zamanda fiziksel hareketlerini başkasına atfetmesi yani projection (yansıtma) yaptığını ifade etmektedir.

2. Rol yapma (taklit etme) kuramı

H. Mead tarafından geliştirilmiştir. Çevredeki insanları anlayıp onları taklit ederek kendilerini onların yerine koymak ve bunun üzerinden davranışları hakkında beklentiler geliştirmek olarak tanımlanabilmektedir. Bu kavramda da fiziksel davranışlar gözlemlenmekte ve bunlara anlam yüklenme durumu söz konusu olmaktadır.

Bu kavramın çocukluktan başladığı ve geliştiği belirtilmektedir. Çocuklar taklit yeteneğine sahiptirler ve bunu etrafındaki insanları taklit etmek içinde kullanılmaktadırlar. Çocuk doğduğunda bir benlik kavramı henüz oluşmamakta, ilk olarak annesini, babasını ve çevresindekileri taklit etmektedir. Sonrasında kendini diğerlerinin yerine koyarak ve kendini dışarıdan gözlemleyerek değerlendirmektedir. Çocuğun bu ilk rol model almaları fizikidir daha sonrasında zihinsel olmaya başlamaktadır.

3. Heyecan yayılışı olarak empati

Bu görüşü Sullivan ortaya atmıştır. Anne ile çocuk arasında heyecansal bir bağ olduğunu bunun da empati olduğunu belirtmektedir. Freud, empatinin direkt anlaşılmayan durumları taklit yolu ile ve çıkarım yolu ile anlayabilmek için zihinsel bir emek süreci olduğunu, özdeşleşmeye bakıldığında ise; bilinçdışı, yani bireye has ve taklit edilmesinin gerekli olmadığını söylemektedir (Ünal, 1972, s. 71-93).

4) Benmerkezcilik ve Empati

Benmerkezcilik ve empati ayrı ayrı incelendiğinde birbiri ile bağdaşmadığını görmek mümkün olmaktadır. Benmerkezcilik bir tutum sergileyen bireyin diğer bireyin rolüne girip onu anlaması gibi bir durum söz konusu olmamaktadır (Dökmen, 2008, s. 163).

Piaget (1926, akt: Dökmen (2008, s 163), benmerkezcilik kavramını ortaya atan kişidir. Piaget'e göre çocuklar dil kullanımı ve düşünce konusunda benmerkezcilik olmaktadır. Zihinsel gelişim dönemlerinden işlem öncesi dönemlerine kadar çocukların benmerkezcilik tutumları ile ilgili ciddi çalışmalar yapmış bulunmaktadır (Cox, 1980, akt: Dökmen, 2008, s. 164).

Ford (1979, s.1169-1188), empatiyi benmerkezcilik bir tutum olmayan kavram olarak tanımlamaktadır. Üç tür benmerkezcilikten söz etmektedir; görsel ve uzaysal, duygusal, bilişsel. Empatik becerinin bu üç tür benmerkezcilikten uzaklaştıkça gelişebileceğini söylemektedir. Benmerkezcilik bireyler diğer bireylerin yerine kendilerini koyup onları anlamakta oldukça güçlük çekmektedirler. Özellikle çocukların hal ve hareketlerine bakıldığında benmerkezcilik tutum içerisinde oldukları zaman herhangi bir sosyalleşme durumunda benmerkezcilik tavrında azalma görülmektedir.

1.2.7 Empatinin Biyolojik Kökeni

Bazı araştırmacılar empati için doğuştan gelen bir yetenek demektirler fakat bazıları ise yaşıntıdaki deneyimlerden doğan bir yetenek olduğunu söylemektedirler. Kimilerine göre empati sezgiye dayalı niceliksel olmayan bir potansiyel, kimilerine göre ise

beynimizin nörobiyokimyasal bir alt yapısı olduğu söylenmektedir (Göka, 1990, s.34). Nörolojik hastalıklar sonucu kişilerde empati yeteneğinde kayıplar görülmektedir. Beynin sağ tarafında bulunan temporoparietal bölgede hasar olduğunda seslerin duygusal niteliğini anlamayan birçok hasta olduğu gözlemlenmektedir. Dilin duygusal bileşeninden sorumlu olan kısmın beynin sağ yarımküresi olduğu, sözlerin içeriğini ise beynin sol yarımküresinin oluşturduğu söylenilebilmektedir. Sağ ve sol görme alanlarına bakıldığında yüz ifadelerine alınan cevaplar sağ kısmın görme alanının duyguyu ifade etmekte daha etkin olduğu görülmektedir. Yani eldeki bu verilere bakıldığında empati ile beynimizin biyolojik yapısı konusunda ilişki bulunmuştur denilebilmektedir. Brother's bebeğin yürüme konusunda ki bilgiyi edinip daha sonra yürümesi ile empati arasında bir bağlantı kurmaktadır. Bu benzerlik hususuna bakıldığında empati yeteneğinin doğuştan gelen bir özellik olduğu vurgulanabilmektedir. Beynin amigdala adı verilen bölgesi çevreye tutumun belirleyicisi olan duygular konusunda rol oynamaktadır. Buda amigdalanın sosyal işaretlemeler konusunda ve cevaplar konusunda önemini yansıtmış olmaktadır. Beynimizin nörolojik yapısı, yaşamımızın ilk yılları ile beraber duyguların görselliği ile beslenmekte olup, gözüne bakıldığında ne hissettiğini anlamalısın ifadesi ile empatik cevaplar ve ilişkilerin oluşumu hususunda biyolojik temelden bahsedilebilmektedir (Sargın, 1993, s.17-18).

Bebeklerin dış dünya ve anne babası ile ilişkilerine bakıldığında, empati konusunda bazı hipotezler ileri sürülmektedir. Bebekler daha doğduğu andan itibaren çevresindeki bireylerin surat ifadelerine hal ve hareketlerine bakarak, onlara o ifadelere özgü cevaplar verebilmektedirler. Bundan yola çıkıldığında kimi oluşumların insan beyinde doğuştan var olduğunu ve bunların kişilerin sosyal çevresi ile şekillendiği söylenebilmektedir. (Göka, 1990, s. 35)

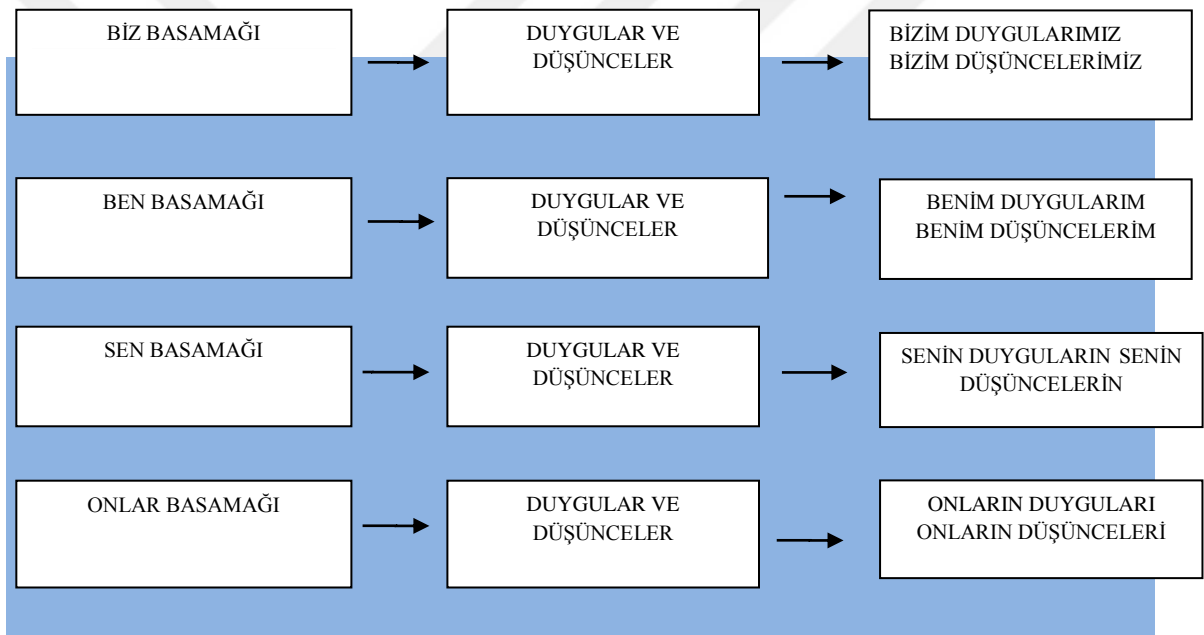
1.2.8 Empatik Tepki Sınıflandırmaları

Reik (1949), empati sürecini dört aşamada açıklamaktadır:

- Özdeşleşme: Kişinin kendisini başka bir bireyin yerine koyması,
- Özümseme: Kişinin başka bir bireyi kendi yerine koyması,

- Yansıtma: Kişinin kendisi ve karşısındaki bireyin deneyimleri arasında etkileşim sağlaması,
- Kopma: Kişinin kendisini geri çekerek muhakeme etme yöntemini kullanması (Yontar, 2013, s. 30)

Dökmen (1988, s.155-190), empati sınıflandırmasını dört aşamada yani dört basamakta anlatmaktadır. Bu aşamalar, içerisinde duygu ve düşünce olmak üzere iki alt kategori halinde belirlenmektedir. Aşağıda empati sınıflandırması şekli gösterilmektedir

Şekil 6 Aşamalı Empati Sınıflandırılması

Onlar basamağı: Bu basamağa bakıldığında tepki gösteren birey karşısındaki bireyin ne anlattığını ya da bir sorun varsa o sorun üzerinde düşünmemekte; anlatan bireyin duygularını ve düşüncelerini önemsememektedir. Ortada olan sorunla alakalı kendi düşüncelerinden ve duygularından da söz etmemektedir. Verilmiş olan geri bildiri, o ortamda olmayan üçüncü şahısların (toplum) fikirlerini söylemektedir. Onlar basamağında tepki veren birey atasözlerinden ve bazı genellemelerden yararlanmaktadır.

Ben basamağı: Bu basamağa bakıldığında tepki veren bireyin benmerkezci tutum içerisinde bulunduğu görülmektedir. Kendisine sorununu anlatan bireyin duygu ve düşüncelerini önemsememekte aksine onu eleştirmekte, ona akıl vermekte ve bazen de bireyi kendi sorunu ile baş başa bırakıp kendi problemlerini anlatmaya başlamaktadır.

Sen basamağı: Bu basamağa bakıldığında empatik tepki veren bireyin, kendi sorununu anlatan kişinin rolüne büründüğü, olaylara o kişinin bakış açısıyla baktığı görülmektedir. Yani bu basamakta kendisine iletilen durum karşısında toplumun düşüncesini ya da kendi düşüncesini katmadan direk olarak kişinin duygusunu ve düşüncesini önemseyip onun üzerine odaklanmakta ve onun ne düşündüğünü ya da ne hissettiğini anlamaya çalışmaktadır.

Biz basamağı: Birbiri ile empatik ilişki içerisinde olan iki birey, belirli bir problem karşısında birbirlerinin ne düşüneceğini ve ne hissedeceğini ve bunun sonucunda ne tepki vereceğini bilmekte ve gerektiğinde birbirlerine yardım etmektedirler. Bu aşamaya baktığımızda empatiden daha çok sempati ön plana çıkmış bulunmaktadır (Dökmen, 1988, s. 155-190).

Yukarı da ki ilk üç asıl olan empati basamağını kapsayacak, on alt basamak oluşturulduğu görülmektedir. Bu empati basamaklarının sıralanış şekillerinden emin olmak için, basamakları karışık sıralı bir şekilde, psikiyatrist ve klinik psikologlardan oluşan 30 kişiden oluşan bir uzman grubuna verilmiştir. Bu grupların yargılarını, ardışık aralıklarla sınıflama yöntemine benzeyen ‘sıralama yargıları’ ölçeklenmiştir (Turgut ve Baykal, 1992; akt. Dökmen, 2008; s.175 -176). Sonuçta, söz konusu on basamak, en kalitesiz tepkiden en kaliteyi tepkiye doğru aşağıda görüldüğü gibi sıralanmaktadır;

1) Senin problemin karşısında başkaları ne düşünür, ne hisseder: Bu basamakta empati kurmak isteyen kişi genellemeler yapmakta, atasözlerine başvurmaktadır. Bireyin düşüncesini anlamak yerine toplumun o düşünce için ne hissedeceğini ya da ne söyleyeceğini düşünmekte ve sıkıntılarını anlatmakta olan bireyi toplumun değer yargıları ile eleştirmektedir.

2) Eleştiri yapılması: Dinlemekte olan birey anlatmakta olan bireyi kendi düşünceleri açısından eleştirmekte ve onu kendi düşünceleri ile yargılamaktadır.

3) Akıl verilmesi: Karşısındakine anlattığı olay karşısında akıl vermekte, ona ne yapması gerektiğini söylemektedir.

4) Teşhis: Kendisine anlatılan soruna ya da sorunu anlatan bireye teşhis koymaktadır; örneğin 'bu durumun sebebi toplumsal baskılardır' ya da 'sen bunu kendine fazla dert ediyorsun' demektir.

5) Kendinde de olması: Birey kendisine anlatılan sorunun kendisinde de olduğunu söylemekte; 'aynı dert benim de başımda' diyerek kendi sorununu anlatma eğilimi sergilemektedir.

6) Bireysel Duygular: Dinlenmekte olan problem karşısında bireysel duygularını sözlü bir şekilde ya da davranışla ifade etmekte; örneğin 'üzüldüm' ya da 'Sevindim' demektir.

7) Destekleyici olma: Karşısındaki bireyin sözcüklerini tekrar etmeden onu anladığını belli etmekte ve destek olduğunu göstermektedir.

8) Soruna eğilme: Kendisine anlatılan sorun ile ilgili sorular sorarak sorunu irdelemektedir.

9) Tekrarlama: Kendisine iletilen sorunu, gerektiğinde anlatan kişinin sözlerinden alıntı yaparak özetlemekte, yani dinlediği sorunu kaynağına yansıtmış olmakta; bu arada dinlediği bireyin yüzeysel olan duygularını yakalamakta ve yansıttığı mesaja eklemektedir.

10) İçsel olan duyguyu anlayabilme: Bu basamakta empati kuran birey, kendisini empati kurduğu bireyin yerine koymaktadır. Onun açıkça dile getirdiği ya da getirmediği tüm duygularını ve düşüncelerini fark edip bunu ona açıkça ifade etmektedir (Turgut ve Baykal, 1992; akt. Dökmen, 2008, s.175 -176).

1.3 Tiyatro

Tiyatro hayatın içinden gerçekleşmiş ya da gerçekleşebilecek olayları canlandırma sanatı olarak tanımlanmaktadır. Tiyatro kelimesi İtalyancadan 'teatro' olarak dilimize geçmiş bulunmaktadır. Tiyatro kelimesinin kökeninin yunanca olduğu belirtilmektedir. Seyirlik yer, görme yeri gibi anlamlara gelmektedir. Tiyatro; sahne de olayların ve duyguların hareketler (jest) ,surat ifadeleri (mimik) ve konuşmalarla (diyalog) oyuncular tarafından anlatılması sanatıdır. Bir sahne sanatı olan tiyatro; konuşma ve eyleme dayalı bir gösteri sanatı olarak tanımlanabilmektedir. Shakespeare tiyatroyu; 'insanı, insana, insanla, insanca anlatma sanatı ' olarak tanımlamaktadır (Yücel, 2017, s.3).

Tiyatro, içsel durumların dışavurumu konusunda en etkin iletişim yolu olarak değerlendirilmektedir. Dilin özgün olmaktan özelliğe, özellikten de toplumsallığa ulaşmasında önemli bir aracı olarak ele alınmaktadır (Aytaş, 2014, s. 240).

Tiyatro insan ilişkileri, insanla dil ilişkileri ve gerçekle dil ilişkilerini sergilemek açısından oldukça önemli rol oynamaktadır. Tiyatronun işlevsel açıdan yönü ve etkileri insan zekâsının ve bunu sunma becerisinin önemli araçlarından biri sayılmaktadır. Tiyatro eğitiminde bir tiyatro oyunu meydana getirilirken gerçekte ne olduğu sorgulanmakta ve bu sorgulama sonucunda dilin etkin bir şekilde işlendiği bir alan haline gelmektedir (Aytaş, 2014, s.241).

Enginün (1993, s.11-14), tiyatro ve dil arasındaki bağı ortaya koyarken, tiyatro sahnesinde ifade edilmekte olan kelimelerin seyirci tarafından anlaşılması gerektiğinin önemini vurgulamaktadır. Oflazoğlu (1985, s. 407-413), tiyatrodaki önemli olanın yalnızca söz olmadığına, sahnede var olmakta olan her bir unsurun dile dönüşebileceğine dikkat çekmektedir. Oflazoğlu tiyatronun bir dil ve dilin en etkili aracı olduğunu vurgulamaktadır. Tiyatro yalnızca bilineni değil, bilindiği halde ifade edilemeyen ve hayal edileni dile getirmektedir. Bu yönünden bakıldığında tiyatro dıştan görülmekte olandan çok, görünmeyeninde ele alınması açısından önemli bir iletişim alanı sayılmaktadır.

Tiyatro birçok sanat eserini içerisinde bulundurmaktadır. Resim ve müzik gibi birçok alanda bireylerin kendilerini ifade etmesine olanak sağlamaktadır. Farklı alanlarda sorumluluk alan bireyler hem grubu oluşturan hem de yönlendiren olarak demokratik bir ortamın parçası olmaktadır. Bu demokratik ortama fırsat veren tiyatro aynı zamanda eğitim aracı olarak da önemli bir rol oynamaktadır. Tiyatro bireylere dünyayı okuma fırsatı vermektedir. Tiyatro bireylerin her birine sorumluluk alma, sorumluluk verme, grup içerisinde kendini ifade edebilme, başka bireyleri aktif dinleme, çevresinde gerçekleşen olaylara karşı duyarlılık kazanma, empati kurabilme gibi kişisel gelişim unsurları üzerinde de önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır (Ofazoğlu, 1985, s.407-413).

Feist (1998; s.290-309) yaptığı çalışma incelendiğinde; üç farklı ölçme aracı bağlamı ile yirmi dokuz adet çalışmayı özetlediği görülmektedir. Sanatçıların sanatçı olmayanlara nazaran daha az tedbirli, dikkatli, ihtiyatlı, vicdanlı, kontrollü, düzenli, katı ve sosyal oldukları belirtilmiştir. Feist (1998; s.290-309) buna karşın, sanatçıların sanatçı olmayanlara nazaran daha fazla yaratıcı, meraklı, araştırmacı, estetiğe önem veren, hayal gücü oldukça kuvvetli, deneyime açık, zeki, hassas, bağımsız, dik başlı, kendine özgü gibi kişilik özellikleri olduğunu da belirtmiştir.

Nettle (2006, s. 375) oyuncular aldıkları bir çalışmada oyuncuların oyuncu olmayan bireylere göre dışa dönük, deneyimlere açık, yumuşak başlı, geçimli aynı zamanda da tutarsız bir duygusal denge yapısına sahip olduklarını belirtmiştir.

Hammond ve Edelmann (1991, s. 123-131) yaptıkları çalışmalarında oyunculuk ile uğraşan kişilerin oyunculuk ile uğraşmayan kişilere göre daha az çekingen ve utangaç olduklarını bu yüzden de sosyal ortamda bulunma konusunda daha iyi olduklarını tespit etmiş bulunmaktadır. Aynı zamanda araştırmacıların, oyuncuların oyuncu olmayan kişilere göre farkındalık, öz denetim, sorumluluk, bilinçli olma, sosyal açıdan dikkat çekici olma konusunda daha iyi olduklarını söylemektedirler (Hammond ve Edelmann 1991, s.123-131).

1.4 Psikoloji

Psikoloji psyche (nefes, ruh, zihin) ve logos (düzenli söz, bilgi) kelimelerinin birleşiminden meydana gelmiş bulunmaktadır. Psikoloji, insan davranışlarını iki şekilde ele almaktadır: ilk olarak, başkaları tarafından gözlemlenmesi mümkün olmayan yalnızca kişinin kendisi tarafından gözlemlenebilecek üzüntü, sevmeye, düşünme gibi iç davranışları kapsamaktadır. İkincisi ise başka insanlar tarafından gözlemlenmesi ve ölçülmesi mümkün olan yürüme, yüzme gibi dış davranışları kapsamaktadır. Psikoloji eğitimi bireylerin neden ve nasıl davrandıklarını araştırmayı içermektedir. Aynı zamanda kişilerin başka kişilerle olan ilişkileri, fiziksel çevreleri psikolojinin konusunu içermektedir (Baymur, 2004, s. 1-5). Bireylerin ihtiyaçlarına cevap vermek amacı ile psikiyatri, klinik psikoloji gibi psikolojik yardım meslek alanları ortaya çıkmış bulunmaktadır. Bu yardım mesleklerinde eğitim alan öğrencilerden, yetkin olma, dürüst olma, bireysel ve kültürel farklılıklara duyarlı ve hoşgörülü olma, mesleki ve bilimsel sorumluluk üstlenebilme gibi temel ilkeleri yerine getirmeleri istenmektedir. Sözü edilen bu ilkelerin yerine getirilmesi objektif ve üst düzey değerlendirme için gerekli sayılmakta, yardım edilen bireylerin en az düzeyde zarar görmesine yardımcı olacak önemli ilkeler olarak gösterilmektedir. Bu nedenle bu alanı tercih etmiş olan öğrencilerin bu ilkeleri bilmeleri, benimseyerek üst düzey değerlendirme becerisine sahip olmaları beklenmektedir (Bulut, 2007, s. 2).

1.5 Mühendislik

Mühendislik, değişimden direkt olarak etkilenen alanlardan biri sayılmaktadır. Bu nedenle mühendislik öğrencilerinin öğrenmeye bağımlılığı olması gerekmektedir. Mezun olduktan sonra modası geçmiş olması muhtemel olan ve kendi alanlarında pratik çalışmalara başlayacak beceriler için eğitilen mühendislik öğrencileri, hayat boyu öğrenmeye yönelik yeteneklerini diğer mesleklere nazaran daha da aktif hale getirmeleri gerekmektedir. Mühendislik öğrencilerinin üniversite hayatları boyunca aldıkları eğitim tek başına güven vermemekte, çalıştıkları zaman işi tam olarak öğrenebilmektedirler (Akgül, Uçar, Öztürk ve Ekşi, 2013, s. 15).

Mühendislerin becerilerini yansıtmaları ve istihdam edilebilir kalmak istiyorlarsa onları uygun şekilde geliştirmeleri gerektiğini belirtmektedir. Mühendislik fakülteleri ders içeriğine bakıldığında teknik bilimler başlığı altında yer almaktadır. Mühendislik fakülteleri matematik, fizik ve kimya gibi sayısal dersler içermektedir. Yani eğitim teknik problemlerin çözümüne odaklanmaktadır. Temel mühendislik eğitime bakıldığında, teknik sorunların çözümü için bilimsel kavrayışların geliştirilmesi ve nicel araçların kullanımının öğretilmesi amaçlanmaktadır. Mühendislik fakülteleri sayısal düşünme becerisi, matematiksel beceriler, analitik düşünce gibi becerileri gerektirmektedir (Kuzgun, 2000, akt: Toy, s. 22).

İletişim ve empati becerilerini inceleyen araştırma bulunmaktadır. Toy (2007, s. 23), İstanbul ili devlet üniversiteleri hukuk ve mühendislik ve hukuk fakültelerinin 1. ve 4.sınıflarında okuyan 410 öğrenciden toplanan verileri kullanmıştır. Katılımcılar iletişim becerileri Envanteri, NEO beş faktör kişilik Envanteri Türkiye sürümü ve Dökmen (1988, s. 155-190) tarafından geliştirilen Empatik Beceri Ölçeği –B Formunu doldurmuştur. Sonuçlarda, kız öğrencilerin iletişim becerileri erkek öğrencilerin iletişim becerilerinden daha iyi olduğu yani cinsiyete bağlı farklılaşma olduğu gözlemlenmiştir. Eğitimin temel etkisinin ve ortak etkilerin anlamlı olmadığı bulunmuştur yani 1.sınıf ve 4.sınıflarda okuyan öğrencilerde farklılık bulunmadığı söylenebilmiştir. Mühendislik ve hukuk 1.sınıf öğrencilerinde zihinsel iletişim becerileri açısından anlamlı farklılık bulunmuştur. Mühendislik ve hukuk fakülteleri 1. sınıf öğrencilerinin duygusal iletişim becerilerini karşılaştırmak amacıyla yapılan t testi sonucu da benzer şekilde, anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Mühendislik fakülteleri ve hukuk fakülteleri öğrencilerinin davranışsal iletişim becerilerinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yani genel olarak iletişim becerileri konusunda anlamlı bir farklılık bulunduğu söylenebilmektedir.

2.YÖNTEM

2.1 Araştırmanın Modeli

Araştırma tiyatro, psikoloji ve mühendislik öğrencileri arasındaki empati ve iletişim becerilerini karşılaştırmayı amaçladığından bu araştırmada nedensel - karşılaştırma yöntemi kullanılması planlanmıştır. İki veya daha fazla farklı alanda yapılan araştırmalarda Nedensel- karşılaştırma kullanılmaktadır.

2.2 Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmaya İstanbul'daki 3 farklı Üniversitenin mühendislik, psikoloji ve tiyatro bölümlerinde okuyan öğrenciler katılmıştır.

Araştırma sürecinde örneklem grubunu oluşturan katılımcıların sosyodemografik bilgileri ve yüzdelik dağılımları Tablo 1 de verilmiştir.

Tablo 1 Örneklemenin cinsiyet ve bölüm dağılımı

		Sayı	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	139	51.5
	Erkek	131	48.5
	Toplam	270	100
Bölüm ve Üniversite	Doğuş Üni Psikoloji	101	37.4
	İtü Üni Mühendislik	99	36.7
	İst Üni Devlet Konservatuarı	70	25.9
	Tiyatro		
	Toplam	270	100

Tablo 1 de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğrencilerin 139' unu (% 51,5) kızlar, 131'ini (% 48,5) erkekler oluşturmaktadır. Aynı zaman da Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin 101'ini (% 37,4) Doğuş Üniversitesi psikoloji, 99'unu (% 36,7) İstanbul Teknik Üniversitesi mühendislik, 70'ini (% 25,9) İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuarı tiyatro öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırma sürecinde Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin yaşlarına ilişkin demografik bilgilerin yüzdelik dağılımlarına Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2 Örneklemen yaş dağılımı

Yaş	Sayı	Yüzde
19	11	4.1
20	21	7.8
21	44	16.3
22	41	15.2
23	41	15.2
24	52	19.3
25	26	9.6
26	18	6.7
27	8	3.0
28	7	2,6
29	1	.4
Toplam	270	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin 11’i (% 4,1) 19 yaşında, 21’i (% 7,8) 20 yaşında, 44’ü (% 16,3) 21 yaşında, 41’i (% 15,2) 22 yaşında, 41’i (% 15,2) 23 yaşında, 52’si (% 19,3) 24 yaşında, 26’sı (% 9.6) 25 yaşında, 18’i (% 6.7) 26 yaşında, 8’i(% 3,0) 27 yaşında, 7’si (% 2,6) 28 yaşında, 1’i (%.4) 29 yaşında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

2.3 Veri Toplama Araçları

2.3.1 Sosyodemografik Bilgi Formu

Sosyodemografik bilgi formu, araştırmacılar tarafından bu araştırma için hazırlanmıştır. Demografik sorular katılımcıların yaş, bölüm ve cinsiyet değişkenleri içermektedir.

2.3.2 Empati Ölçeği

Bu ölçek Baron- Cohen (2004) ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek kadınlara, erkeklere ve farklı yaş gruplarından insanlara uygulanmıştır. Empati Ölçeği, empatiyi ölçmek adına 40 (1, 4, 6, 8, 10-12, 14, 15, 18, 19, 21, 22, 25-29, 32, 34-39, 41-

44, 46, 48-50, 52, 54, 55, 57-60) ve uygulayan bireyin testte ki amacı anlamasına engel olmak için 20 adet çeldirici madde ile oluşturulmuş bulunmaktadır.

Bora, E ve Baysan –Arabacı, L. tarafından (2009) Türkçeye uyarlanmıştır. Bu ölçek yapısında puanlama şu şekildedir:

Maddeler; • “Kesinlikle katılıyorum” 2 puan • “Sıklıkla katılıyorum” 1 puan • “Bazen katılıyorum 0 puan • “Kesinlikle katılmıyorum” 0 puan. Ölçeğin test-yeniden test güvenirliği yüksektir (0.76).

2.3.3 İletişim Becerileri Ölçeği

Bu ölçek Canary ve Cody tarafından (1994) geliştirilmiştir. İletişim becerileri ölçeği altı alt bölümden oluşmakta olup, ölçeğin alt bölümlerinde oluşturulan ölçütler Canary ve Cody tarafından model temel alınarak belirlenmiş bulunmaktadır. Canary ve Cody (1994) yaptıkları çalışmada iletişim becerilerini ölçek amacı ile 6 kriter belirlenmiştir. Önergelerin dağılımı ise şu şekildedir;

Uyum Yeteneği (esnek olabilme) - 1, 7, 13, 19, 25, 31. Konuşmaya karşı olan alaka - 2, 8, 14, 20, 26, 32. Konuşmayı idare etme - 3, 9, 15, 21, 27, 33. Empati - 4, 10, 16, 22, 28, 34. Etkililik - 5, 11, 17, 23, 29, 35. Uygunluk - 6, 12, 18, 24, 30, 36. Ölçek 18 negatif, 18 pozitif olmak üzere toplam 36 sorudan oluşmaktadır.

Olumluluk etkisini indirmek amacı güdülerek her bir alt grup içinde negatif ve pozitif önermeler verilmiştir ve her biri birbirine eşittir. Her alt grubu oluşturan altı önermeden üçü pozitif üçü negatiftir. Pozitif olan yani yüksek iletişim becerilerini tanımlayan değerler; , 2, 4, 5, 7, 8, 11, 12, 14, 21, 22, 24, 27, 29, 31, 33, 34, 36 sorularıyla ölçülmektedir. Negatif olan yani olumsuz iletişim becerilini tanımlayan değerler ise; 3, 6, 9, 10, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 23, 25, 26, 28, 30, 32, 35 sorularıyla ölçülmektedir.

İletişim becerileri Ölçeği Spitzberg ve Cupach (1994) tarafından ortaya konulup “İletişim Yetkinlikleri Yaklaşımı” temel alınarak Canary ve Cody tarafından hazırlanan iletişim yetkinlikleri modeline dayandırılmış bulunmaktadır. İki model de 90 özellikle etkililik ve uygunluğu temel kriter olarak kabul etmiş bulunmaktadır. Diğer taraftan

Wieman'ın İletişim Yetkinlikleri Modeli (1977) Canary ve Cody ilgili çalışmalarla 6 kriter belirleyerek bu kriterleri aşağıdaki görüldüğü gibi ayrıntılı bir şekilde açıklamış bulunmaktadır;

Uyum Yeteneği

- Etkileşimin gereklerini yerine getirebilmek adına davranış ve hedefleri değiştirebilme yeteneği olarak tanımlanmaktadır.
- 6 alt faktör;
- Sosyal tecrübe: sosyal etkileşimlere katılım, Toplum içerisinde soğukkanlı olabilme: sakin kalıp anlayışlı olabilme , □ Toplumsal tasdik: arkadaşlarının hedeflerini onaylama, □ Uygun açıklama: bilgi çeşitlerine ve miktarlarına duyarlı olabilme, □ Telaffuz: Düşüncelerini doğru bir dille açıklayabilme yeteneği, □ Anlayış (Zekâ): Toplumsal olaylara adapte olmaya çalışırken mizah yeteneğinden yararlanabilme; gerilim durumlarında yatıştırabilme yeteneğine sahip olma.

Konuşmaya karşı olan alaka:

- Bilişsel ve Davranışsal olarak faaliyet gösterebilme,
- Etkileşim davranışlarıyla göstermekte olan kavrama isteği,

Bu durumlar 3 faktöre göre değerlendirilmekte;

Yanıtlama - □ Anlayış gösterme - □ Kibarlık yani Konuşmayı idare etme

- İletişim içindekiler etkileşimlerini nasıl düzenliyorlar
- Toplumsal olaylara uyum sağlayıp ve durumlara hâkim olabilme
- Etkileşimin gelgitleri kimin kontrolünde ve etkileşim nasıl bir yumuşaklıkta devam ediyor

- Konuların nasıl ilerleme gösterdiği ve değiştiği
- Bir olay yaşanırken ne kadar anlayış gösteriliyor ve karşıdakinin duygusal tepkilerini anlamada ne kadar yetenekli
- Diğer insanlara yardımcı olma gereksinimi hissetmeme durumu
- Bilişsel anlama (Anlayışla karşılama)
- Etkileycilik
- Konuşmanın amacına ulaşabilme
- Kişisel hedeflere ulaşmak, uygunluk verilen bir durum için beklentileri yukarda tutmak

Ölçek puanlamalarında pozitif yönlü olan yani olumlu nitelikte olan önermeler 1 -2-3-4-5 şeklinde ilerlerken, negatif yönlü olan yani olumsuz önermeler ise 5-4-3-2-1 şeklinde ilerlenmesi esas alınmıştır. Ölçek puanlamasında alınmış olabilecek en yüksek puan 180 olarak hesaplanırken, en düşük puan 36 olarak hesaplanmıştır. Alt faktörlerden alınabilecek en yüksek puan 30 olarak hesaplanırken, en düşük puan 6 olarak hesaplanmıştır.

2.4 Araştırma Süreci

Doğuş Üniversitesi etik komitesinden gerekli onay alınmıştır. Katılımcılara dersliklerde bilgilendirilme yapıp gönüllülük esaslı ölçekler uygulanmıştır. Katılımcılar sırayla Demografik bilgi Formu(DBF), Empati Ölçeği(EÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) doldurmuşlardır. Uygulama ortalama 15-20 dakika sürmüştür

2.5 Verilerin Analizi

Araştırmada örneklemimizi oluşturmakta olan öğrencilerden elde edilen verilerin analizi için SPSS programı kullanmıştır. Örneklemdeki öğrencilerin yaş, cinsiyet ve bölümlerine dair demografik bilgiler ve yüzdelik değerler şeklinde tablolara

aktarılmıştır. Kullanılan veri toplama araçlarının aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve standart hatalı olan değerler tablolara aktarılmıştır.

Cinsiyetin empati ve iletişim becerileri konusunda etkili olup olmadığını belirlemek için bağımsız T test analizi yapılmıştır. Bunun yanında yaşın empati ve iletişim becerileri üzerinde etki edip etmediğini anlamak için de Pearson korelasyon analizi yapılmıştır.

Üniversitede 3 farklı bölümde okuyan öğrencilerin empati ve iletişim becerileri düzeylerinin farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ise Anova analizi yapılmıştır. .05, .01, .001 değerleri anlamlılık düzeyi olarak değerlendirilmiştir.

3.BULGULAR

Bu bölümde, örneklemdaki psikoloji, tiyatro ve mühendislik fakültesi öğrencilerinin demografik özelliklerine ilişkin yüzde değerleri ile empati ve iletişim becerileri puanlarının cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre anlamlı farklılık olup olmadığına ilişkin analizler ile Empati ölçeği ve İletişim becerileri ölçeği alanları envanterlerinden aldıkları puanlar arasındaki karşılaştırmalara dair analizler yer almaktadır.

3.1 Ölçeklerin Puanları

Örnekleme oluşturan ölçeklerin tanımlayıcı bilgilerine Tablo 3’ te yer verilmiştir.

Tablo 3 Ölçeklerin tanımlayıcı bilgileri

	N	Ort	Ss
Bilişsel Empati	270	21.10	5.42
Empatik İlgisi	270	22.14	3.81
Sempatik			
Emosyonel Yanıt	270	11.61	1.79
Sosyal Yeti	269	7.60	1.39
E. Ö. T.P	269	100.54	10.28
Uyum Yeteneği	270	21,58	2,98
Kocuşmaya Karşı Olan Alaka	269	19,76	2,97
Konuşmayı İdare Etme	267	20,65	2,31
Empati	268	19,89	2,48
Etkililik	270	20.30	2,73
Uygunluk	270	20,45	3,65
İ. B. Ö. T.P	265	123.69	12.64

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin bilişsel empati puanlarına ait aritmetik ortalama değeri 21, 10; standart sapma değeri (ss) 5, 42 olduğu görülmektedir. Empatik ilgi-sempati puanlarına ait aritmetik ortalama değeri 22, 14; standart sapma değeri (ss) 3.81 iken; Emosyonel yanıt aritmetik ortalama değeri 11,61; standart sapma değeri (ss) 1,79 bulunmuştur. Sosyal yeti aritmetik ortalama değeri 7,60; standart sapma

değeri (ss) 1,39 olarak belirlenmiştir. E.Ö.T.P (Empati Ölçeği toplam puan) aritmetik ortalama değeri 100, 54; standart sapma değeri (ss) 10,28 olarak bulunmuştur.

Uyum yeteneği aritmetik ortalama değeri 21,58; standart sapma(ss) 2,98 olup; konuşmaya karşı olan alaka aritmetik ortalama değeri 19,76; standart sapma değeri(ss) 2,97'dir. Konuşmayı idare etme aritmetik ortalama değeri 20,65; standart sapma değeri(ss) 2,31 bulunmuştur. Empati aritmetik ortalama değeri 19,89; standart sapma değeri(ss) 2,48'dir. Etkililik aritmetik ortalama değeri 20,30 iken; standart sapma değeri(ss) 2,73'dür. Uygunluk aritmetik ortalama değeri 20,45; standart sapma değeri(ss) 3,65 olarak saptanmıştır. İ.B.Ö.T.P (İletişim Becerileri Ölçeği toplam puan) aritmetik ortalama değeri 123,69; standart sapma değeri (ss) 12,64 olarak belirlenmiştir.

3.1.1 Cinsiyet Bilgilerine Ait Bulgular

Araştırma sürecinde elde edilen puanların cinsiyet değişkenine göre empati ve iletişim becerileri arasındaki farklar Tablo 4 te verilmiştir.

Tablo 4 Cinsiyet bilgilerinin empati ölçeği puanları ve iletişim becerileri ölçeği puanlarının bağımsız t testi ile karşılaştırılması

Alt boyut	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Bilişsel empati	Kadın	139	20.33	5.00	-2.409	268	.017
	Erkek	131	21.91	5.74			
Empatik ilgi sempati	Kadın	139	23.12	3.64	4.529	268	.000
	Erkek	131	21.09	3.71			
Emosyonel Yanıt	Kadın	139	11.56	1.50	-.434	237.105	.664
	Erkek	131	11.66	2.05			
Sosyal Yeti	Kadın	139	7.53	1.31	-.809	267	.419
	Erkek	131	7.67	1.46			
E.Ö.T.P	Kadın	139	101.17	10.15	1.033	267	.303
	Erkek	130	99.87	10.41			
Uyum Yeteneği	Kadın	139	21.94	2.81	2.058	268	.041
	Erkek	131	21.20	3.12			
Konuşmaya karşı olan alaka	Kadın	139	20.31	3.10	3.194	267	.002
	Erkek	131	19.17	2.71			
Konuşmayı idare etme	Kadın	139	21.16	2.11	3.722	265	.000
	Erkek	131	20.13	2.39			
Empati	Kadın	139	20.05	2.52	1.127	266	.261
	Erkek	131	19.71	2.44			
Etkililik	Kadın	139	20.41	2.73	.702	268	.484
	Erkek	131	20.18	2.74			
Uygunluk	Kadın	139	20.87	3.82	1.947	268	.053
	Erkek	131	20.01	3.42			
İ.B.Ö.T.P	Kadın	136	126.04	12.50	3.164	263	.002
	Erkek	129	121.20	12.36			

Tablo 4 te görüldüğü gibi örneklem grubunu oluşturan tiyatro, psikoloji ve mühendislik öğrencilerinin empati ve iletişim becerileri ölçeklerinden aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Grup T-Testi sonucunda; bilişsel empati ($t=-2.409$; $p<.05$), empatik ilgi sempati ($t=4.529$; $p<.001$). Kadınların empatik ilgi sempati puanları ise erkeklere göre daha fazladır.

Uyum yeteneği($t=2.058$; $p<.05$), konuşmaya karşı olan alaka($t=3.194$; $p<.01$), konuşmayı idare etme ($t=3.722$; $p<.001$) puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı

farklılık gösterdiği bulunmuştur. Kadınların bilişsel empati puanları erkeklere göre daha düşük çıkmıştır. İletişim Becerileri Ölçeği toplam puanı ($t= 3.164$; $p< .01$) puanı cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermiştir. Kadınların uyum yeteneği, konuşmaya karşı olan alakaları ve konuşmayı idare etmeleri de erkek öğrencilere göre anlamlı derecede fazladır. Diğer alt ölçeklerde cinsiyete göre istatistiksel olarak bir fark saptanmamıştır.

3.1.2 Yaş Bilgilerine Ait Bulgular

Araştırma sürecinde elde edilen puanların yaş değişkenine göre empati ve iletişim becerileri arasındaki farklara Tablo 5 te yer verilmiştir.

Tablo 5 Yaşın empati ölçeği ve iletişim becerileri ölçeği ile pearson katsayıları

Değişkenler	Yaş	p
Yaş	1	-
Uyum yeteneği	.009	.887
Konuşmaya olan alaka	.047	.446
Konuşmayı idare etme	-.040	.518
Empati	-.015	.801
Etkililik	.04	.472
Uygunluk	.019	.761
İ.B.Ö.T.P	.009	.884
Bilişsel empati	.047	.444
Empatik ilgi sempati	-0.68	.267
Emosyonel yanıt	.108	.076
Sosyal yeti	.058	.344
E.Ö.T.P	.028	.647

* $p<.05$, ** $p<.01$ (2uçlu

Tablo 5’te görüldüğü gibi örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin yaş değişkeni ile İ.B.Ö.T.P (İletişim Becerileri Ölçeği toplam puan), E.Ö.T.P (Empati Ölçeği toplam puan) ve hiçbir alt ölçeğin arasında bir korelasyon saptanmamıştır. Buna göre yaş ile empati ve iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

3.1.3 Bölüm Bilgilerine Ait Bulgular

Araştırma sürecinde lisans eğitimindeki bölümlerin empati ölçeği puanlarına göre analizleri Tablo 6 da yer verilmiştir.

Tablo 6 Lisans eğitimindeki bölümlerin empati ölçeği puanlarına göre tek yönlü varyans (anova) analizi

		x^2	df	Ortalama kare	F	P	Tukey
Bilişsel empati	Gruplar arası	125.333	2	62.666	2.147	.119	-
	Gruplar içi	7793.764	267	29.190			
Empatik ilgi sempati	Gruplar arası	476.176	2	238.088	18.516	.000	p- m(p<.001)
	Gruplar içi	3433.191	267	12.858			p-t(p<.01)
Emosyonel yanıt	Gruplar arası	7.044	2	3.522	1.097	.335	-
	Gruplar içi	856.896	267	3.209			
Sosyal yeti	Gruplar arası	16.276	2	8.138	4.313	.014	p- m(p<.05)
	Gruplar içi	501.954	266	1.887			p-t(p<.05)
E.Ö.T.P	Gruplar arası	1552.45	2	776.23	7.707	.001	p- m(p<.01)
	Gruplar içi	26792.205	266	100.723			p-t(p<.01)

*p= psikoloji, t=tiyatro, m=mühendislik

Tablo 6’da görüldüğü üzere örnekleme oluşturan öğrencilerin bölümlerine göre Empati Ölçeği puanları arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan

Anova analizi sonucunda Empati Ölçeği toplam puanlarının ($F_{(2,266)}= 7,707$, $p<.01$), empatik ilgi sempati ($F_{(2,267)}=18,516$, $p<.001$), sosyal yeti ($F_{(2,266)}=4.313$, $p<.05$) alt ölçeklerinin puanlarının anlamlı farklılıklar gösterdiği saptanmıştır.

Empatik ilgi-sempati alt ölçeğine yapılan Tukey testinde ise psikoloji ve mühendislik öğrencileri arasında $p<.001$ düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır. Psikoloji ve tiyatro öğrencileri arasında da $p<.01$ düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır.

Sosyal yeti alt ölçeğine yapılan Tukey testinde psikoloji ve mühendislik öğrencileri arasında $p<.05$ düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır. Psikoloji ve tiyatro öğrencileri arasında ise $p<.05$ düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır.

Araştırma sürecinde Lisans eğitimindeki bölümlerin İletişim Becerileri Ölçeğine göre analizleri Tablo 7 de verilmiştir

Tablo 7 Lisans eğitimindeki bölümlerin İletişim Becerileri ölçeği puanlarına göre tek yönlü varyans (anova) analizi

		x^2	sd	Ortalama Kare	F	p	Tukey
Uyum yeteneği	Gruplar arası	164.446	2	82.223	9.832	.000	p-m($p<.001$) m-t($p<.01$)
	Gruplar içi	2232.920	267	8.363			
Konuşmaya karşı olan alaka	Gruplar arası	53.192	2	26.596	3.053	.049	-
	Gruplar içi	2317.053	266	8.711			
Konuşmayı idare etme	Gruplar arası	72.761	2	36.380	7.108	.001	p-m($p<.05$) m-t($p<.01$)
	Gruplar içi	1351.224	264	5.118			
Empati	Gruplar arası	77.651	2	38.825	6.528	.002	p-m($p<.01$) p-t($p<.05$)
	Gruplar içi	1576.211	265	5.948			
Etkililik	Gruplar arası	37.223	2	18.612	2.512	.083	-
	Gruplar içi	1977.873	267	7.408			
Uygunluk	Gruplar arası	352.101	2	176.051	14.486	.000	p-m($p<.001$) p-t($p<.001$)
	Gruplar içi	3244.951	267	12.153			
İ.B.Ö.T.P	Gruplar arası	4080.620	2	2040.310	14.018	.000	p-m($p<.001$) t-m($p<.05$)
	Gruplar içi	38134.006	262	145.550			

Tablo 7’de görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin bölüm değişkenine göre, İletişim Becerileri Ölçeği puanlamaları arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan Anova analizi sonucunda, İletişim Becerileri toplam

puanlarının ($F_{(2,262)} = 14.018, p < .001$) uyum yeteneği ($F_{(2,267)} = 9.832, p < .001$), konuşmaya karşı olan alaka ($F_{(2,266)} = 3.053, p < .05$), konuşmayı idare etme ($F_{(2,264)} = 7.108, p < .01$), empati ($F_{(2,265)} = 6.528, p < .01$), uygunluk ($F_{(2,267)} = 14.486, p < .001$) puanlarının alt ölçeklerinde anlamlı farklılıklar gösterdiği saptanmıştır.

Uyum yeteneği alt ölçeğine yapılan tukey testinde psikoloji ve mühendislik öğrencileri arasında $p < .001$ düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır; mühendislik ve tiyatro öğrencileri arasında ise $p < .01$ düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır.

Konuşmayı idare etme ölçeğine yapılan tukey testinde psikoloji ve mühendislik arasında $p < .05$ düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır; mühendislik ve tiyatro öğrencileri arasında ise $p < .01$ düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır.

Empati alt ölçeğine yapılan tukey testinde psikoloji ve mühendislik arasında $p < .01$ düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır; mühendislik ve tiyatro öğrencileri arasında $p < .05$ düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır.

Uygunluk alt ölçeğine yapılan tukey testinde psikoloji ve mühendislik arasında $p < .001$ düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır; mühendislik ve tiyatro öğrencileri arasında $p < .001$ düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır.

Özetle;

- Erkeklerin bilişsel empati puanları kadınlardan yüksek çıkmıştır ($t = -2.409; p < .05$).
- Kadınların empatik ilgi-sempati puanları erkeklerden yüksek çıkmıştır ($t = 4.529; p < .001$).
- Kadınların uyum yeteneği ($t = 2.058; p < .05$), konuşmaya karşı olan alaka ($t = 3.194; p < .01$), konuşmayı idare etme ($t = 3.722; p < .001$) puanlarının erkeklerden yüksek çıktığı saptanmıştır.

- Psikoloji öğrencileri empatik ilgi-sempati alt ölçeği açısından mühendislik öğrencilerinden daha yüksek puan elde etmiştir ($p<.001$).
- Psikoloji öğrencileri empatik ilgi-sempati tiyatro öğrencilerinden daha yüksek puan elde etmiştir ($p<.01$).
- Psikoloji öğrencileri sosyal yeti alt ölçeği açısından mühendislik öğrencilerinden daha yüksek puan alırken ($p<.05$); Psikoloji öğrencileri tiyatro öğrencilerinden daha yüksek puanlar almıştır ($p<.05$).

4.TARTIŞMA

Bu araştırmada üniversitelerin tiyatro, psikoloji ve mühendislik bölümlerinde okuyan öğrencilerin empatik eğilim ve iletişim becerileri incelenmiştir. Daha önceki araştırmalarda 2 farklı bölümde, 2 farklı alanda ya da tek bir alanda empatik eğilim ve iletişim becerisi incelenmiştir. Bu araştırmada ise 3 ayrı birbirinden bağımsız bölümler üzerinden; yetenek ile üniversiteye alınan tiyatro öğrencileri, sözel sınava dayalı alınan psikoloji öğrencileri ve sayısal sınava dayalı alınan mühendislik öğrencileri karşılaştırılmıştır.

İlk hipotezde Üniversite öğrencilerinin empatik eğilim ve iletişim becerilerinin cinsiyete göre farklılık göstereceği belirtilmiştir. Yapılan bağımsız T-test sonucuna göre ilk hipotez doğrulanmıştır. Buna göre öğrencilerin empatik eğilim ve iletişim becerileri düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaştığı görülmüştür. Kadınların bilişsel empati puanlarının erkeklere göre daha düşük çıkması, düşünce yoluyla kadınların erkeklere göre daha az empati kurabildiği görülmüştür. Fakat kadınların empatik ilgi sempati puanları erkeklere göre anlamlı derecede yüksek görülmüştür. Bu da cinsiyetin empati üzerinde ki etkisi sonuçlarında bilişsel empati yönünden erkeklerin, empatik ilgi sempati yönünden kadınların daha yüksek empati yeteneğine sahip olduğu söylenebilmektedir. Literatüre bakıldığında cinsiyet değişkeni ile empati ilişkisi inceleyen araştırmalarda, araştırmanın sonuçlarıyla farklılık ve paralellik gösteren sonuçlar elde edildiği gözlemlenmiştir. Kız öğrencilerin empatik ilgi sempati puanlarının, erkek öğrencilere göre yüksek olması, kadınların erkeklere göre daha duygusal olmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Akbulut (2010), sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerini ölçmek için yaptığı araştırmanın sonuçlarında bunu destekleyen veriler elde etmiştir. Kız öğrencilerin empatik ilgi sempati puanlarının yüksek çıkması, karşısındakinin duygu ve düşüncelerini anlayıp, kendilerini onların yerine koyabilme konusunda erkeklere göre daha iyi olmasından kaynaklanabilir. Ataşalar (1996) öğrencilerde empatik eğilim düzeyi, cinsiyet ve yaşları gibi değişkenlere göre kendini açma davranışlarını araştırmıştır. Çalışmasında, üniversite öğrencilerinin empatik eğilimlerinin cinsiyete göre anlamlı derecede

farklılaştığı belirlenmiştir. Ercoşkun (2005), sınıf öğretmenliği okuyan öğrencilerde empatik beceri durumunu birçok değişken açısından incelemiş ve sınıf öğretmenliği öğrencilerinin empatik becerilerinde cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık bulamamıştır.

Kadınların uyum yetenekleri, konuşmayı idare etmeleri ve konuşmaya karşı alakalarının erkeklere nazaran daha yüksek çıktığı görülmüştür. Bu puanlamaya göre kadınların iletişim yönünden diğer bireylerle iletişim kurma konusunda erkeklerden daha başarılı olduğu söylenebilir. Elde edilmiş olan bu bulgu, daha önce yapılmış olan araştırma bulgularına bakıldığında paralellik göstermektedir (Black, 2000, Korkut, 1996, 1997, Reed, McLeod ve McAllister, 1999, Korkut 2005). Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre iletişim becerilerinde daha aktif rol oynamaları sosyalleşme olarak da açıklanabilir. Geleneksel toplum kültürlerine bakıldığında erkek çocuklar daha girişken ve baskın olma yönünde aileler tarafından desteklenmektedir. Cinsiyet karşılaştırılmasında davranışsal alt boyuta göre erkeklerin lehine bir sonuç çıktığı gözlemlenmiştir. Araştırmanın cinsiyete ilişkin bulguları, Korkut (2005), Bulut Bozkurt (2004), Cunningham'ın (1977) yaptıkları araştırmalarla tutarlıdır. Kartal'da (2013) araştırmasında kız öğrencilerin iletişim beceri düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğunu ortaya koymuş bulunmaktadır. Toy (2007) İstanbul ilinde ki devlet üniversiteleri hukuk ve mühendislik fakültelerinin birinci ve dördüncü sınıflarda okuyan öğrencilerle yaptığı araştırmanın sonuçlarında, kız öğrencilerin iletişim becerilerinin açısından erkek öğrencilerden daha iyi olduğu yani cinsiyete bağlı farklılaşma olduğu gözlemlenmiştir.

İkinci hipotezde üniversite öğrencilerinin empatik eğilim ve iletişim beceri düzeyleri ile yaşı arasında ilişki olduğu belirtilmiştir. Yapılan Pearson Korelasyon analizi sonucunda ikinci hipotez doğrulanmamıştır. Yaş değişkeni ile hiçbir alt ölçeğin arasında bir korelasyon saptanmamıştır. Buna göre yaş ile empati ve iletişim becerileri arasında herhangi bir ilişki bulunmamıştır. Bunun sebebi olarak, araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlarının arasında anlamlı bir farklılık bulunmaması ve üst sınıflardaki öğrencilerin araştırmaya katılım oranlarının daha düşük olması gösterilebilmektedir.

Elde edilen sonuçlar ile benzerlik ve farklılık gösteren araştırmalar bulunmaktadır. Altekin (1995)'in yaptığı araştırmada tiyatro bölümü 1. ve 4.sınıf öğrencilerinin empati becerilerinin yaş değişkeni puanları arasında anlamlı bir farklılık bulamamıştır. Ergül (1995) Sağlık Meslek Lisesi 1. ve 4.sınıf öğrencileri empatik beceri puanları arasında sınıf seviyeleri açısından anlamlı bir fark bulamamıştır. Yıldırım (1990) üniversite öğrencileri ile çalıştığı araştırmasında 4. sınıfa giden öğrencilerin daha empatik olduklarını bulmuştur. Tepeköylü vd. (2009), Bingöl ve Demir (2011)'in, Ercoşkun (2005)' un yaptıkları araştırmalarda yaşı ile iletişim becerileri üzerinde etkili olmadığına dair sonuçlar elde etmişlerdir. Ayrıca farklı olarak Tutuk, Al ve Doğan (2002), Pehlivan (2005) 1. sınıftan 4. sınıfa doğru iletişim becerisi puanlarının artış gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Tutuk, Al ve Doğan (2002) da yaptıkları araştırmada, yaş değişkeni konusunda 4. sınıf öğrencilerinin 1. sınıf öğrencilerine nazaran iletişim becerileri konusunda daha iyi olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Üçüncü hipotezde Üniversite öğrencilerinin empatik eğilim ve iletişim beceri düzeylerinin bölümler arasında farklılık göstereceği belirtilmiştir. Yapılan ANOVA analizi sonucunda hipotez doğrulanmıştır. Gruplar arası farkı görmek amacıyla yapılan tukey testi sonucunda Empatik ilgi -sempati, sosyal yeti bakımından psikoloji öğrencilerinin mühendislik ve tiyatro öğrencilerinden daha iyi olduğu görülmektedir. Aynı zamanda tiyatro öğrencilerinin de mühendislik öğrencilerinden empatik beceri açısından daha iyi olduğu söylenebilmektedir. Bunun sonucunda tiyatro ve psikoloji bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin mühendislik öğrencilerinden daha empatik olduğu söylenebilmektedir. Tiyatro eğitimi alan bir öğrencinin iyi bir oyuncu olabilmek için kendi içinde sakin ve tarafsız bir gözlemciye sahip olması gerekir. Oyun dışına çıkıp kendini o hislerle görebilmesinin karakter ile empati kurmak açısından önemli olması, tiyatro öğrencilerinin empati açısından yüksek puan almasına sebep olarak gösterilebilir Arıkan (2011). Sosyal bilimlerde okuyan öğrencilerin aldıkları dersler ve içeriklerinin Mühendislik fakültesine göre daha sosyal, psikolojik ve sözel olduğunu düşünürsek sosyal bilimlerde eğitim gören öğrencilerin daha empatik olabileceği beklenir. Psikoloji öğrencilerinin empatik beceri açısından en yüksek çıkmasının sebebi, Psikoloji

eğitiminde insan davranışlarının ve zihinsel süreçlerinin bilimsel ve sistematik olarak incelenmesi gösterilebilir. Psikoloji öğrencileri insanların neden ve nasıl diğer insanlarla benzer ya da farklı olduğunu açıklamaya yönelik eğitim almaktadırlar, bu durumun psikoloji öğrencilerinin empati yönünden gelişmesinde etkili olduğu söylenebilir.

İletişim becerileri alt ölçeklerinin karşılaştırılması incelendiğinde uyum yeteneği, konuşmayı idare etme, empati, uygunluk bakımından psikoloji ve tiyatro öğrencilerinin mühendislik öğrencilerinden daha yüksek iletişim becerileri gösterdiği gözlemlenebilmektedir. Sosyal bilimler eğitimi ile elde edilen meslek gruplarının teknik eğitim ile elde edilen meslek gruplarına göre daha fazla iletişim ve empati gerektirdiği söylenebilir. Sosyal bilimler eğitimi başlığı altında bulunan psikoloji öğrencileri ve tiyatro öğrencileri sosyal beceri gerektiren meslek gruplarına hazırlanmaktadırlar. Öte yandan literatürde de bahsedildiği üzere mühendislik fakülteleri ders içerikleri bakımından teknik bilimlerin altında yer almaktadır. Mühendislik fakültesi öğrencileri matematik, fizik ve kimya gibi sayısal dersler içermektedir. Yani eğitim teknik problemlerin çözümüne odaklanmaktadır. Temel mühendislik eğitime bakıldığında, teknik sorunların çözümü için bilimsel kavrayışların geliştirilmesi ve nicel araçların kullanımının öğretilmesi amaçlanmaktadır. Mühendislik fakülteleri sayısal düşünme becerisi, matematiksel beceriler, analitik düşünce gibi becerileri gerektirmektedir (Kuzgun, 2000). Toy (2007), mühendislik ve hukuk fakültelerinde yaptığı araştırmada bu bulguları destekleyen sonuçlar elde etmiştir.

SONUÇ

Araştırma sonucunda, üniversite öğrencilerinin empati ve iletişim becerileri düzeylerinin belirlenen değişkenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir.

Katılımcıların, empati ve iletişim becerileri açısından cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanırken; yaş düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermediği saptanmıştır.

Katılımcıların empati ve iletişim becerileri açısından bölümlere göre anlamlı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir; psikoloji öğrencilerinin tiyatro ve mühendislik öğrencilerinden empati ve iletişim becerileri yönünden daha üstün olduğu belirlenirken, tiyatro öğrencilerinin de mühendislik öğrencilerinden empati ve iletişim becerileri açısından daha üstün olduğu belirlenmiştir.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre sunulabilecek öneriler aşağıda sıralanmıştır;

1. Araştırmanın sonucunda yaş değişkeni anlamlı farklılık göstermediği için, mesleğe atılmış ve yaşı daha ileri olan bireylerle öğrenciler arasında bir karşılaştırma yapılarak yaş değişkeninin empati ve iletişim becerileri açısından farklılıklar gösterip göstermediğine bakılabilir.
2. Demografik forma mesleği kendi isteğiyle seçip seçmediğine dair bir soru ekleyerek kendi isteği ile seçenlerle kendi isteği ile seçmeyenler arasındaki farka bakılabilir.
3. Meslek seçiminde etkili olabilecek (ailesel sebepler, yaşadığı çevre, ekonomik durum) gibi değişkenlere bakılarak daha detaylı bir araştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, E. ve Sağlam, H. (2010). Sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri dergisi* 7(2), 63-69.
- Akkoyun, F. (1982). Empatik Anlayış Üzerine. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, XV (2)
- Akgül, A. , Uçar, M., Öztürk, M. , Ekşi, Z. (2013). Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 17(1).
- Alkaya, Y. (2004). Lise Öğrencilerinin İletişim ve Empati Becerilerinin Sosyo Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Alper, D. (2007). Psikolojik danışmanlar ve Sınıf öğretmenlerinin duygusal zekâ düzeyleri-iletişim ve empati becerilerinin karşılaştırılması. *Yüksek Lisans Tezi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Altekin, F. (1995). Tiyatro, İç mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümlerindeki öğrencilerin empatik Beceri Düzeylerinin karşılaştırılması. Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayımlanmamı Yüksek Lisans Tezi*, 47, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Arıkan, Y. (2011). *Uygulamalı Yaratıcı Monologlar*. Pozitif Yayınları, İstanbul.
- Anonim (2007). *Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi*. Milli Eğitim Bakanlığı, http://cygm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kursprogramlari/gazetecilik/moduller/iletisim_sureci_ve_turleri.pdf (erişim tarihi, 09.10. 2010).

- Ataşalar, J. (1996). Üniversite Öğrencilerinin, Empatik Eğilim Düzeylerine Cinsiyet ve Yaşlarına Göre Kendini Açma Davranışları. *Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aytaş, G. (2014). Electronic Turkish Studies . *Winter2014*, 9(3), 239-246.
- Balcı, S (1994). İletişim Becerileri Envanterinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve rehberlik dergisi* II(10).
- Balcı, S (1996). Danışma Becerileri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeyine Etkisi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ondokuzmayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Baltaş Z ve Baltaş A (1994) . *Bedenin Dili*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Baltacı, Ö. H. (2016). İletişim Becerileri Ve Empatik Eğilim Arasındaki İlişkinin X Ve Y Kuşaklarına Göre Farklılıklarının İncelenmesi ve Bir Uygulama, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baymur, F.(1994) *Genel Psikoloji*, İnkılap Yayınları, Anka Basım, İstanbul.
- Bingöl, G ve Demir, A. (2011). Amasya Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin İletişim Becerileri. *Göztepe Tıp Dergisi* (26), 152-159.
- Black, K. A. (2000). Gender differences in adolescent's behavior during conflict Resolution tasks with best friends, Adolescence. Department of Psychology, University of Hartford, *Connecticut 06117*, USA 35(139), 499-512.
- Borke, H. (1971). İnterpersonal perception of young children: Egocentrism or empathy. *Developmental Psychology*, 5, 263-269.

- Bugay, A, Owen, F. (2014). İletişim Becerileri Ölçeği' nin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2) Mersin.
- Bulut, N.(2007) Okul psikolojik danışmanlarının yaşam doyumu, stresle başa çıkma stratejileri ve olumsuz otomatik düşünceleri arasındaki ilişkiler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 3(27)
- Bulut Bozkurt, N. (2004). İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerilerine İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 443-454.
- Bülbül, A. R (2001). *İletişim ve Etik*. 2. Baskı. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- Cunningham, M.R. (1977). Personality and the structure of the nonverbal ICommunication of emotion. *Journal of Personality*, 45 (4), 564-584.
- Davis, C.M. (1990). What is empathy, and can empathy be taught? *Physical Therapy*. 70 (11)
- Davis, H. (1983). Measuring individual differences in empathy: Evidence for A Multidimensional Approach. *Journal of personality and social psy*, 44(1).
- Dökmen, Ü. (1988a). Empatinin Yeni Bir Modele Dayanılarak Ölçülmesi ve Psikodrama ile Geliştirilmesi. *AU. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 21(1-2)
- Dökmen, Ü. (1988b). Empatinin yeni bir modele dayanılarak ölçülmesi ve psikodramalla geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*,(21).
- Dökmen, Ü. (1990). Yeni empati modeli ve empatik becerinin iki farklı yaklaşımla ölçülmesi. *Psikoloji Dergisi*, 7(24), 42-50
- Dökmen, Ü. (2005). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. İstanbul, Sistem Yayıncılık.

- Dökmen, Ü. (2008). *Sanatta ve günlük yaşamda iletişim çatışmaları ve empati*. Remzi kitapevi, İstanbul.
- Duru E. (2002) Öğretmen Adaylarında empatik eğilim düzeyinin bazı psikososyal değişkenler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri fakültesi dergisi* 2(12).
- Enginun, İ. (1993). Tiyatroda Dil. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 1(493).
- Erçoşkun, M. E. (2005). Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Empatik Becerilerini Çeşitli Değişkenler Açısından İncelemesi. *Yüksek Lisans Tezi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Ergül, H.F. (1995). Sağlık Meslek Lisesi öğrencilerinin Benlik Algı Düzeyleri ile Empatik Eğilim ve Empatik beceri düzeyleri arasındaki ilişki. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi. Adana
- Feist, G. J. (1998). A Meta-Analysis of Personality in Scientific and Artistic Creativity. *Personality and Social Psychology Review*, 2(4), 290-309.
- Ford, M. E.(1979). The construct validity of egocentrism. *Psychological Bulletin*, 86(6), 1169-1188.
- Gerdes, K.E.(2011). Empathy, sympathy and pity: 21st-century definitions and Implications for practice and research. *Journal of Social Service Research*. 37(3).
- Gülseren, Ş. (2001). Eşduyum (Empati): Tanımı ve Kullanımı Üzerine Bir Gözde Geçirme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12 (2).
- Göka ,E (1990). Birbirimizi anlamaya çalışırken beynimizde neler oluyor? *Bilim ve teknik dergisi*, 23 (266).
- Gladstein, G. A. (1977). Empathy and counseling outcome: An empirical and conceptual

Review. *Counseling Psychologist*, (6)

Hammond, J. ve Edelman, R. J. (1991). The act of being: personality characteristics of professional actors, amateur actors, and non-actors. G. D. Wilson, (Ed.), *Psychology and performing arts*, 123-131. Amsterdam: Swets & Zeitlinger

Kurdek, L.A and Rodgon, M.M. (1975). Perceptual, cognitive, and affective perspective Taking in kindergarten through sixth-grade children. *Developmental Psychology*, (11).

Kartal, M.A. (2013). Ortaöğretim Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere Göre Öznel İyi Oluş ve İletişim Beceri Düzeyleri. *Yüksek Lisans Tezi*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Samsun.

Kassem, C.L.(2002).Developing the Teaching Professional: What Teacher Educators Need To Know About Emotions. *Teacher Development*, 6 (3).

Kaya Y.K (1991) . *Eğitim Yönetimi*. Bilim Yayınları, 356 , Ankara.

Kaya, Y. K. (1993). Eğitim Yönetimi, Kuram ve Türkiye’deki Uygulama. *Bilim Yayınları, Beşinci basım*, Ankara

Korkut, F. (1996). Lise öğrencilerinin bazı değişkenler açısından iletişim becerilerini Değerlendirmeleri, 3. *Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bilimsel Çalışmaları*, 11-20. Çukurova Üniversitesi, Adana.

Korkut, F. (2005). Yetişkinlere Yönelik İletişim Becerileri Eğitimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (28), 147.

Kurdek, L.A. and Rodgon, M. M. (1975).Perceptual, cognitive and affective perspective taking in kindergarten through sixth-grade children. *Developmental Psychology*, 11, 643-650.

- Kuzgun, Y. (2000). Üniversiteler yükseköğretim programları ve meslekler rehberi. (5. Basım). ÖSYM Ankara.
- Mehrabian, A. Young, AL. Sato, S. (1988). Emotional empathy and associated Individual differences. *Current psychology ,New Brunswick, N.J.*, 7(3),22.
- Morse, J. M, Bottorff. J, Anderson. G, O'Brien. B, Solberg. S (2006). Beyond Empathy: Expanding expressions of caring. *Journal of Advanced Nursing*, 53(1)
- Nettle, D. (2006a). Psychological profiles of professional actors. *Personality and Individual Differences*, 40, 375-83.
- Oflazoğlu, T (1985). *Dil ve Tiyatro. Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, L(408).
- Pehlivan, K.B. (2005). Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Algıları Üzerine Bir Çalışma. *TED Üniversite dergisi*, 4(2).
- Reed. VA, McLeod. K, McAllister. L (1999). Importance of selected communication skills for talking with peers and teachers: adolescent' opinions. *Language Speech and Hearing Services in Schools*. 30(1), s 32-49.
- Sargın, N (1993). Rehber öğretmenlerin Empati düzeylerinin geliştirilmesine ilişkin bir model önerisi. *Yayımlanmamış doktora tezi*. Dokuz eylül üniversitesi sosyal bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Sharma, M.R (1992). Empathy a Retrospective on its Development in Psychotherapy. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, (26).
- Savaş, F.(2016).Hayat- psikoloji. <http://www.hayatpsikoloji.com.tr/makale-detay/242-psikoloji-nedir->

- Tepeköylü. Ö, Soytürk. M, Çamlıyer. H (2009). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (Besyo) Öğrencilerinin İletişim Becerisi Algılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, (7), 115- 124.
- Thakkar, B.M. and Kanekar, S.(1989). Dispositional empathy an causal attribution as determinants of estimated willingness to help. *The Irish Journal of Psychology*, 10(3), 381-387.
- Tutar H, Yılmaz M. K (2002). *Genel İletişim Kavramlar ve Modeller*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Tutar H, Yılmaz M.K, Erdönmez C (2003). *Genel ve Teknik İletişim*. Nobel Yayın, Ankara.
- Tutuk, A. AL, D. Doğan S. (2002). Hemşirelik Öğrencilerinin İletişim Becerisi Ve Empati düzeylerinin belirlenmesi. *C. Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 6(2)
- Toy, S. (2007) . Mühendislik ve Hukuk Fakülteleri öğrencilerinin iletişim becerileri Açısından karşılaştırılması ve iletişim becerileriyle bazı değişkenler arasındaki ilişkiler. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ünal, C. (1972). İnsanları Anlama Kabiliyeti. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,(5).
- Waal, F. (2014) *Empati Çağı*. Akılçelen Kitaplar. Ankara.
- Wiemann, J M. (1994). Hummert M L, Nusbaum J F. *Interpersonal Communication in older adulthood: interdisciplinary theory and research*. Thousand Oaks California, Sage Publications. United states of America.

- Wiemann, J. M. (1977). Explication and test of a model of communicative competence. *Human Communication Research*, 3, 195-213.
- Wispe, L. (1986). The distinction between sympathy and empathy: To call forth a concept, a word is needed. *Journal of personality and Social Psychology*, 50(2), 314-321.
- Yıldırım, İ (1990). Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı Öğrencileri ile Psikoloji Öğrencilerinin Empatik Eğilim ve Empati Beceri Düzeyleri. *H. O. Eğitim Fakültesi Dergisi*, (7), Ankara.
- Yücel, Z. (2017). Tiyatro kostümlerinin izleyiciler üzerinde oluşturduğu olumlu/olumsuz etkilerin incelenmesi. *Yüksek lisans tezi*. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yontar, A (2013). Sosyal bilgiler programında kazandırılması hedeflenen sorumluluk değeri ve empati becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Doktora Tezi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara

EKLER

EK-1 ETİK ONAY İZNİ

EK-2 BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

EK-3 SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

EK-4 EMPATİ ÖLÇEĞİ

EK-5 İLETİŞİM BECERİLERİ ÖLÇEĞİ

EK-6 ÖZGEÇMİŞ

Ek-1 Etik onay

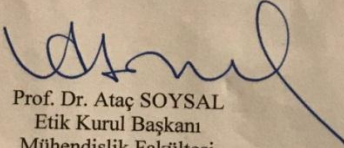
04.12.2017

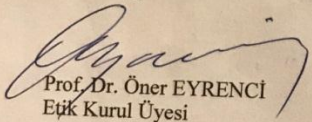
Sayı :2017/13
Konu : Etik Kurul izni

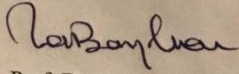
2016824014 Büşra AYDOĞAN
Doğuş Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Psikoloji (Klinik)
Programı Öğrencisi

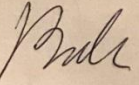
Doğuş Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji (Klinik) programı çerçevesinde Yrd. Doç. Dr. Nevzat Uçtım MUHTAR'ın danışmanlığı altında yürütülecek olan "**Üniversite Öğrencisi Tiyatro Öğrencilerinde, Psikoloji Öğrencilerinde ve Alandışı Öğrencilerde Empatik Eğilim ve İletişim Becerilerinin İncelenmesi**" başlıklı araştırmanız için yapacağınız ankete ait sorularla ilgili olarak Doğuş Üniversitesi Etik Kuruluna yapmış olduğunuz başvuru, Etik Kurulunda incelenmiş ve bilimsel araştırma etiği açısından **uygun olduğuna** karar verilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederiz.

Prof. Dr. Ataç SOYSAL
Etik Kurul Başkanı
Mühendislik Fakültesi

Prof. Dr. Öner EYRENCİ
Etik Kurul Üyesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Tarık BAYKARA
Etik Kurul Üyesi
Mühendislik Fakültesi

Prof. Dr. Oktay VELİEV
Etik Kurul Üyesi
Fen-Edebiyat Fakültesi

Prof. Dr. Ramazan TAŞDURMAZ
Etik Kurul Üyesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Ek-2 Bilgilendirilmiş Onam Formu

Araştırmanın içeriği: Bu araştırmanın amacı empati ve iletişim becerilerini incelemektir. Öncelikle gelen ankette demografik bilgileriniz ile ilgili sorular sorulmaktadır. İlişikteki ankette ise sizlerden birçok farklı soruları doldurmanız istenmektedir. Araştırmanın objektif olması ve elde edilecek sonuçların güvenilirliği bakımından, soruları içtenlikle ve sizi tam olarak yansıtacak şekilde cevaplamanız çok önemlidir.

Araştırmacılar: YAR. DOÇ NEVZAT UÇTUM MUHTAR

Psikolog: BÜŞRA AYDOĞAN

Doğuş Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi
Psikoloji Bölümü

Katılım süresi: Yaklaşık 20 dakika

Araştırmanın içeriği: bu araştırmada herhangi bir risk ya da zararla karşılaşmayacaksınız. Araştırma konusu gereği kişisel görüşlerinize ilişkin sorular da sorulmaktadır. Bu tür soruları yanıtlamak istemezseniz bunları atlayabilirsiniz veya anketi doldurmayı bırakabilirsiniz. Ankete katılım tamamen gönüllülük temelinde gerçekleşmektedir. Ancak, yarım kalmış ya da çoğu soruların cevapsız bırakıldığı anketlerden elde edilen verileri kullanmamız imkânsız olduğundan, anketi mümkün olduğunca boş bırakmadan tamamlamanız bilimsel veriler için çok önemlidir. Doldurulan anketlerde bireysel herhangi bir değerlendirme yapılmayacak, toplanan veri genel katılımcı özellikleri bakımından incelenecektir.

Anketlerde vermiş olduğunuz cevaplar herhangi bir kimlik bilgisi ile eşleştirilmeyecektir. Hiç kimse hangi verilerin size ait olduğunu bilmeyecektir. Verdiğiniz cevaplar sadece akademik amaçla kullanılacaktır. Bu yüzden, sizden cevaplarınızı samimi bir şekilde vermeniz beklenmektedir.

Ek- 3 Sosyodemografik Bilgi Formu

ADINIZ -SOYADINIZ(dilerseniz doldurabilirsiniz):

CİNSİYETİNİZ:

YAŞINIZ:

OKUDUĞUNUZ BÖLÜM:

Ek-4 Empati Ölçeği

Empati ölçeği, bireylerin empati düzeylerini belirlemek amacıyla kullanılır. Aşağıda bazı ifadelerin listesi bulunmaktadır. Lütfen her ifadeyi çok dikkatli okuyunuz ve hangi şiddetle kabul veya red ettiğinizi, cevabınızı daire içine alarak oranlayınız. Bu testte doğru veya yanlış cevap yoktur. Lütfen aşağıdaki hiçbir ifadeyi boş bırakmayınız.

1. Başka birisi sohbete katılmak istediğinde bu durumu kolaylıkla anlayabilirim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
2. Hayvanları insanlara tercih ederim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
3. Güncel eğilimler ve modayı takip etmeye çalışırım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
4. Benim kolaylıkla anladığım şeyleri anlamadıklarında, onlara açıklama yapmak bana zor gelir.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
5. Çoğu gece rüya görürüm.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
6. Diğer insanlarla ilgilenmekten hoşlanırım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
7. Problemlerimi diğerleri ile tartışmaktansa kendi başıma çözmeye çalışırım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
8. Sosyal ortamlarda ne yapacağımı bilmekte zorlanırım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
9. Sabahları günün kendimi en iyi hissettiğim vaktidir.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
10. İnsanlar sıklıkla tartışmada kendi görüşümü söylerken çok ileri gittiğimi söylerler.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
11. Bir arkadaşım ile buluşmaya geç kalırsam bu durumdan çok rahatsız olmam.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
12. Arkadaşlıklar ve ilişkiler benim için çok zordur, bu nedenle onlarla canımı sıkımam.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
13. Ne kadar küçük olursa olsun, asla kuralları/kanunları çiğnemem.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
14. Bir şeyin kaba ya da nazik olup olmadığına karar vermek bana sıklıkla zor gelir.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum

15. Sohbet sırasında dinleyenin ne düşünüyor olabileceğinden çok kendi fikirlerime odaklanma eğilimindeyimdir.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
16. Sözlü şakalardansa el şakalarını tercih ederim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
17. Hayatı gelecekte çok bugün için yaşarım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
18. Çocukken ne olacağını görmek için solucanları kesmeyi severdim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
19. Eğer bir kişi bir şey söylüyor fakat görünürde söylediğinden başka bir şeyi kastediyorsa bunu çok çabuk kavrarım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
20. Ahlaki konularda çok katı fikirlerim vardır.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
21. Bazı şeylerin insanları neden çok üzdüğünü anlamak benim için zordur.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
22. Kendimi başka birinin yerine koymak benim için kolaydır.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
23. İyi davranışların bir ailenin çocuğuna öğreteceği en önemli şey olduğunu düşünürüm.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
24. Anlık kararlarla bir şeyler yapmayı severim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
25. Bir kişinin nasıl hissedeceğini tahmin etmekte iyiyimdir.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
26. Gruptan bir kişinin kendini huzursuz ya da mahçup hissettiğini çok çabuk fark ederim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
27. Başka birinin güceneceği bir şey söylersem, bu durumun benim değil onların problemi olduğunu düşünürüm.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
28. Eğer birisi yeni saç kesimini nasıl bulduğumu sorarsa, beğenmemiş de olsam doğruyu söylemeyi tercih ederim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
29. Neden bazılarının tek bir söz ile gücenebileceğini anlayamam.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
30. İnsanlar sıklıkla sağımın solumun belli olmadığını söylerler.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
31. Herhangi bir sosyal faaliyette ilgi odağı olmayı severim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
32. Ağlayan insanları görmek beni üzmez.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum

	katılıyorum	katılıyorum	katılıyorum	katılmıyorm
33. Politika hakkında tartışmalara katılmayı severim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorm
34. Kötü bir niyetim olmamasına rağmen son derece açık sözlü biriyim ve bazı insanlar bunu kabalık olarak görüyor.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorm
35. Sosyal ortamlarda ne yapacağımı bilmekte zorlanmam.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorm
36. İnsanlar onların nasıl hissettiklerini ve ne düşündüklerini anlamada iyi olduğumu söylerler.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorm
37. İnsanlarla konuşurken kendimle ilgili şeylerden çok onlarla ilgili konulardan bahsetmeye eğilimliyimdir.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorm
38. Bir hayvanı acı içinde görmek beni mutsuz eder.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorm
39. Diğer insanların düşüncelerinden etkilenmeden kararlar verebilirim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorm
40. O gün için planladığım her şeyi yapmadan rahatlayamam.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorm
41. Ben konuşurken birisi ilgilenir ya da sıkılırsa bunu kolayca anlarım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorm
42. Haberlerde acı çeken insanlar gördüğümde mutsuz olurum.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorm
43. Arkadaşlarım çoğunlukla problemlerini bana açarlar çünkü benim çok anlayışlı birisi olduğumu söylüyorlar.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorm
44. Eğer birini rahatsız ediyorsam, o kişi bunu bana söylemese bile ben bunu anlarım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorm
45. Sürekli yeni hobilere başlarım ama onlardan kolaylıkla sıkılıp başka şeyler aramaya yönelirim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorm
46. İnsanlar bazen çok fazla alay edip ileri gittiğimi söylerler.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorm
47. Gerçekten büyük bir hızlı trene binecek olsaydım çok sinirli ve tedirgin olurum.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorm
48. Nedenin anlayamama rağmen insanlar çoğu kez duygusuz biri olduğumu söylerler.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorm
49. Eğer gruba yeni birisi katılırsa ortamla kaynaşmak için çabalaması gereken odur.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorm

				m	
50.	Bir filmi genellikle karakterlerin duygularına kendimi kaptırmaksızın izlemeyi beceririm.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
51.	Günlük yaşamda organize olmayı çok severim ve sıklıkla yapmam gereken gündelik işlerin bir listesini çıkarırım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
52.	Başka birinin belli bir durumda ne hissettiğini kolayca anlayabilirim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
53.	Risk almayı sevmem.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
54.	Karşımdaki kişinin ne hakkında konuşmak isteyebileceğini kolaylıkla tahmin edebilirim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
55.	Birisinin gerçek duygularını saklıyor olduğunu anlayabilirim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
56.	Karar vermeden önce destekleyen ve karşıt olan yönleri tartarım.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
57.	Sosyal ortamlarda doğru davranabilmeyi çaba harcamaksızın başarabilirim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
58.	Birisinin ne yapacağını tahmin etmekte iyiyimdir.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
59.	Arkadaşlarımla problemleri olduğunda, duygusal olarak etkilenirim.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
60.	Diğer kişilerin bakış açılarına katılmasam da genellikle değer veririm.	Kesinlikle katılıyorum	Sıklıkla katılıyorum	Bazen katılıyorum	Kesinlikle katılmıyorum

Ek-5 İletişim Becerileri Ölçeği

Bu ölçeğin amacı iletişim becerileri ile ilgili bilgi elde etmektir. Bu araştırmanın sonuçları yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Başka hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Lütfen, aşağıdaki cümleleri dikkatlice okuyarak, bu cümledeki fikre ne oranda katıldığınızı, altında belirtilen seçeneği işaretleyerek belirtiniz. Her cümle için yalnızca bir seçenek işaretleyiniz. Lütfen, seçenekler arasından olması gereken değil size en uygun seçeneği işaretleyin. Çünkü cümlelerin doğru ya da yanlış cevapları yoktur uzun uzun düşünmeden içinizden geldiği gibi cevaplayınız. Ayıracağınız zaman ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Örnek:

Başkalarını mutlu etmek için çaba harcarım.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	(√)	()	()	()

Kişiler Arası İletişim Becerileri

1. Tartışmalarda konu hakkında bir fikrim olduğunda her zaman söz alıp düşüncemi söylerim.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	()

2. Kendim ile ilgili şeyleri/konuları başkalarına anlatmaktan çekinmem.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	()

3. Karşımdaki kırılacaksa bile ben yine sözümü söylerim.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	()

4. Biriyle konuşurken kendimi onun yerine koymaya çalışırım.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	()

5. Ne demek istediğimi herkese rahatlıkla anlatabiliyorum.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	()

6. Konuşurken bazen kendimi kaybediyorum.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

7. Hatalarımı ve yanlışlarımı kabul etmekten hiçbir zaman çekinmem.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

8. Konuşurken anlamadığım bir noktayı mutlaka sorarım.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

9. Gelenekçi bir insanım, kolay kolay fikrimi değiştirmem.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

10. Bazı zamanlar insanları kırdığının farkında bile olmuyorum.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

11. Beklentilerimi kolaylıkla ifade ederim.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

12. Her zaman ölçülü ve uygun davranırım.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

13. Diğerlerinin hedefleri beni çok ilgilendirmez.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

14. Sorulara verdiğim cevaplar herkes tarafından rahatlıkla

anlaşılır.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

15. Konuşurken ipler her zaman benim elimdedir.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

16. İnsanlar onlara yardım ettiğimin farkında olmuyorlar.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

17. Bazen konuşmalarımın amacına ulaşmadığını fark ediyorum.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

18. Bazı insanlara nasıl davranacağımı bilemiyorum.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

19. Duygu ve düşüncelerimi açıklarken çok uzun konuşmak zorunda kalıyorum.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

20. Eğer bir sorunun cevabını biliyorsam, sorunun bitmesini beklemem.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

21. Konuşmalarım amaçlarımın dışına çıkmaz.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

22. Yaptığım iş konusunda, konuşulanlar ne kadar teknik olursa olsun anlarım.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

23. Amaçlarımı anlatmakta zorluk çekiyorum.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

24. Ne zaman ve nasıl konuşacağımı çok iyi bilirim.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

25. Fikirlerimi tam olarak doğru bir şekilde anlatamıyorum.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

26. Konuya ilgisiz olsam da dinliyormuş gibi yaparım.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

27. Her türlü duruma rahatlıkla uyum sağlarım.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

28. Bazı zamanlarda insanların davranışlarına anlam veremiyorum.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

29. Çevremdekileri rahatlıkla etkileyebilirim

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

30. Nedenini bilmiyorum ama bazı hareketlerimin insanlar tarafından hoş karşılanmadığını düşünüyorum.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
-----------------	-------------	------------	---------------	---------------

() () () () ()

31. Arkadaşlarım tartışma vb. durumlarda yatıştırıcı/uzlaştırıcı olduğumu söylerler.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

32. Beni eleştirenlerin beni anlamadıklarını düşünüyorum.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

33. Bence bir kişiyi kırmadan ona “hayır” demek mümkün.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

34. Çevremdekilerle zevklerimiz uyuşur.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

35. İsteklerimi rahatlıkla ve etkili bir biçimde karşımdakine aktaramıyorum.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

36. Her zaman ölçülü konuşmaya özen gösteririm.

Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
()	()	()	()	

ÖZGEÇMİŞ

1993 tarihi, İstanbul ili Üsküdar ilçesi doğumluyum. İlkokulu ve ortaokulu İrfan Kolejinde, liseyi Erenköy Kız Lisesinde tamamladım. İstanbul Üniversitesi psikoloji bölümünden 2016 yılında mezun olduktan sonra yine 2016 yılında Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek lisans eğitimine başladım, yatay geçişle 2017 yılında Beykent Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek lisansına kaydoldum.

Yabancı dilim İngilizce olup, Bilişsel Davranışçı Terapi eğitimi aldım. Yetişkin terapisi ile ilgileniyorum.

Büşra AYDOĞAN